

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Marie Tetourová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra výchovy ke zdraví

Historie a současnost speciálních olympiád v České republice

Bakalářská práce

Autor: Marie Tetourová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výchova ke zdraví

Vedoucí práce: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

České Budějovice, duben 2011

University of South Bohemia in České Budějovice
Faculty of Education
Department of Health Education

History and present Special Olympiad in Czech Republic
Bachelor Thesis

Author: Marie Tetourová
Study programme: Specialization in Education
Field of study: Health Education
Supervisor: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

České Budějovice, April 2011

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Marie Tetourová

Název bakalářské práce: Historie a současnost Speciálních olympiád v České republice

Pracoviště: Katedra výchovy ke zdraví, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2011

Abstrakt:

Bakalářská práce je zaměřena na historii a současnost Speciálních olympiád v České republice. V teoretické části jsem se zaměřila na rozdělení osob se zdravotním postižením a jejich možnosti integrace do společnosti, na historii a současnost sportu osob se zdravotním postižením a vliv pohybových aktivit na kvalitu jejich života. Vytvořila jsem přehled existujících sportovních organizací a vrcholových sportovních soutěží na mezinárodní i národní úrovni. Další část je věnována osobám s mentálním postižením a jejich zapojení do programu Speciálních olympiád, Českému hnutí Speciálních olympiád, jeho vzniku a charakteru včetně přehledu jednotlivých ročníků Speciálních olympiád a účasti českých sportovců s mentálním postižením na světových a národních hrách Speciálních olympiád. Podrobněji je zpracovaná 10. Česká letní speciální olympiáda v Praze, které jsem se zúčastnila jako volontér.

Klíčová slova: Zdravotní postižení, mentální postižení, paralympiáda, deaflympiáda, speciální olympiáda, pohybové aktivity, sport, integrace, volontér

Bibliographic identification

Name and Surname: Marie Tetourová

Title of Bachelor Thesis: History and present Special Olympiad in Check Republic

Supervisor: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

The year of defense: 2011

Abstract:

The Bachelor thesis is focused on the history and present of the Special Olympics in the Czech Republic. The theoretical part is focused on the separation of sportsmen with disabilities and their integration to society, history, present and the impact of physical activities on their life quality. I created a review of existing sport organizations and the top sport events at international and national levels. Another section is devoted to people with intellectual disabilities and their participation in the Special Olympics program, the Czech Special Olympics movement, its origin and character, including an overview of Special Olympics and the participation of Czech athletes with intellectual disabilities in national and international Special Olympics Games. More details are processed on the 10th Czech Summer Special Olympics in Prague, which I participated as an improver.

Keywords: disability, mental disability, Paralympic Games, Deaflympics, Special Olympics, physical activity, sport, integration, improver.

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci „Historie a současnost Speciálních olympiád v České republice“ vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Vlasty Kursové, Ph.D., pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 23. 4. 2011

.....
Marie Tetourová

Poděkování: Děkuji především paní Mgr. Vlastě Kursové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a ochotu při vypracování mé bakalářské práce.

Děkuji i členům Výkonné rady Českého hnutí speciálních olympiád paní Olze Kurzové, panu Lubomíru Kurzovi a paní Haně Válkové za velmi odborné informace a ochotu při vypracování mé bakalářské práce.

OBSAH

1 ÚVOD.....	9
2 TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE.....	10
2.1 Zdravotní postižení.....	10
2.1.1 Sort osob se zdravotním postižením	17
2.1.2 Historie a současnost	21
2.1.3 Mezinárodní a národní úroveň	22
2.1.4 Vrcholné sportovní soutěže	31
2.2 SOI a ČHSO	34
2.2.1 Charakter her	42
2.2.2 Neoficiální výprava sportovců s mentálním postižením.....	46
2.3 Vznik a vývoj Speciálních olympiád v České republice.....	47
2.3.1 Přehled jednotlivých ročníků.....	48
3 CÍLE A ÚKOLY.....	62
3.1 Cíle práce	62
3.2 Úkoly práce.....	62
3.3 Odborné předpoklady.....	63
4 PRAKTICKÁ ČÁST.....	63
4.1 Metody práce.....	63
4.2 Charakteristika souboru.....	64
4.3 Organizace praktického šetření.....	65
5 VÝSLEDKY A DISKUSE.....	66
5.1 Vyhodnocení anketového šetření sportovců.....	66
5.2 Vyhodnocení anketového šetření volentérů.....	70
5.3 Přínos speciálních her pro aktéry.....	75
6 ZÁVĚR A DOPORUČENÍ.....	78
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	
8 PŘÍLOHY	

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce jsou speciální olympiády pro osoby s mentálním postižením. Důvod, proč jsem zvolila právě toto téma vyplývá z mé profese. Pracuji na základní škole jako učitelka. V současné době učím spojené ročníky (4. a 5. ročník) a navíc mám ve třídě integrovaného žáka s osobní asistentkou. Integrace žáka se zdravotním postižením (silná slabokozrakost, porucha hybnosti horních i dolních končetin, lehká mentální retardace) byla pro mě zcela novou a dosud neznámou situací. Uvítala jsem tudíž možnost zjistit o problematice osob se zdravotním postižením více. Navštívila jsem v Českých Budějovicích zařízení, která mají ve své péči výše uvedené klienty – Centrum pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením Arpidu, Domov Libnič a Centrum sociálních služeb Empatii, Speciálně pedagogické centrum a navázala jsem spolupráci s Českým hnutím speciálních olympiád v Praze. Tato tematika je pro mne velmi inspirativní, též i z pohledu sociálního. Mnozí z nás neví, jak se k lidem s handicapem chovat, jak jim pomoci, co potřebují, jakým způsobem s nimi komunikovat. Týká se to nejen dětí, ale i nás dospělých. I když v tomto případě jsou děti mnohem upřímnější a bezprostřednější. Především je třeba těmto lidem porozumět. Neexistuje totiž nějaký jednotný, vždy použitelný a vyčerpávající návod, jak k lidem se zdravotním postižením přistupovat. Každý jsme jiný a vyžadujeme také jiný přístup. Musíme se naučit, že je normální být jiný, že každý je jedinečnou osobností se zdravotním postižením nebo bez něho.

2 TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

2.1 Zdravotní postižení

Světová zdravotní organizace (WHO) chápe zdraví jako stav úplného fyzického, psychického a sociálního blaha. Je důležitou podmínkou pro běžný život člověka a velmi ovlivňuje jeho kvalitu (BURSOVÁ, RUBÁŠ 2001). Dokument vydaný touto organizací (Mezinárodní klasifikace fungování, disability a zdraví /Mezinárodní klasifikace postižení, vad a handikepů) klasifikuje základní součásti zdraví a podmínky zdraví. Obsahuje dva seznamy, jeden se týká fungování těla jeho struktur, druhý se týká činností a možností participace. Tato klasifikace se odklonila od starší koncepce založené na popisu následků nemoci a upřednostnila popis složek zdraví (SLOVNÍK SOCIÁLNÍ PRÁCE, 2008).

Existuje řada klasifikačních kritérií zdravotního postižení, toto bývá často kritizováno, zejména občany se zdravotním postižením. Existence různorodých klasifikací je však oprávněná. Reálně totiž existuje řada systémů podpory, které klasifikují různé stránky projevů a důsledků zdravotního postižení (ŠVARCOVÁ, 2006).

Jak vlastně můžeme rozdělit zdravotní postižení.

Podle Pipekové se dělí zdravotní postižení následovně:

tělesné, zrakové, sluchové, poruchy v oblasti komunikačních schopností, mentální vady, vady v oblasti poruch chování, kombinované, sdružené vady a parciální postižení.

Tělesné postižení: vady pohybového aparátu, deformace a amputace končetin, centrální a periferní obrny, vnitřní postižení aj.

Zraková postižení: barvoslepost, šeroslepost, slabozrakost aj.

nevidomí

Sluchová postižení: částečně slyšící

neslyšící

Poruchy v oblasti komunikačních schopností: poruchy vývoje řeči, poruchy výslovnosti, poruchy plynulosti řeči, poruchy rezonance, poruchy sociálního užití řeči psychotické i neurotické povahy, symptomatické a kombinované vady řeči.

Mentální postižení: vrozená mentální retardace (oligofrenie), získaná mentální retardace

(demence), pseudooligofrenie (zdánlivá mentální retardace), stařecká demence.

Vady v oblasti poruch chování: disociální, asociální, antisociální chování.

Kombinované vady: postižení dvěma nebo více vadami.

Parciální postižení: specifické vývojové poruchy učení. Lehké mozkové dysfunkce, leváctví, poruchy školní přizpůsobivosti (PIPEKOVÁ, 1998).

Některé termíny rozdělení zdravotního postižení podle Pipekové se v mnohém změnilo. Nejen, že se vyvíjí zdravotnická klasifikace, ale některá označení byla neetická. Touto problematikou se zabývá mnoho autorů např. Havlínová, Votava a kol., Vysokajová, Švarcová. Celosvětově se při označování lidí se zdravotním postižením prosazuje zásada „people first“ (nejprve lidé), všichni jsme lidé s různými vlastnostmi, jednou z nich může být i zdravotní postižení. Proto se užívá označení osoba (člověk) se zdravotním postižením. Vývoj však jde dále a je navrhováno označení people with special needs (osoby se speciálními potřebami), toto označení může být chápáno širěji než osoba se zdravotním postižením. Podle Votavy z hlediska typu postižení rozeznáváme tyto hlavní skupiny:

1. Tělesně (motoricky) postižení: diagnóza spadá do oblasti neurologie, ortopedie a traumatologie nebo revmatologie. Z postižených od časného dětství sem patří např. Dětská mozková obrna, vrozený rozštěp míchy, poruchy růstu aj. Z postižených získaných v dospělosti sem můžeme zařadit následky poranění míchy, stavy po poranění mozku, roztroušená skleróza, amputace končetin, artritidy aj.
2. Zrakově postižení: nevidomí a slabozrací na podkladě úrazů a degenerativních onemocnění.
3. Sluchová postižení: neslyšící a nedoslýchaví buď od narození, nebo v průběhu života.
4. Postižení vnitřními chorobami (označovány také jako civilizační nemoci): kardici, astmatici, stomici, onkologičtí pacienti, osoby se selháváním ledvin aj.
5. Mentální postižení (retardace): snížení rozumových schopností různého stupně o známé či neznámé příčině např. Downova nemoc, syndrom fragilního X chromozomu u chlapců, Rettův syndrom u dívek. Autismus.
6. Demence – úbytek rozumových schopností ve starším věku (Alzheimerova nemoc, aterosklerotická demence).

7. Psychiatrickí pacienti – především psychotici (schozofrenie, endogenní deprese)
8. Samostatné těžší poruchy řeči – často se kombinují jiná postižení.
9. Kombinovaná a další postižení. Jako kombinovaná postižení označujeme ta, kde se mentální postižení přiřazuje k jinému – tělesnému, zrakovému aj. (VOTAVA A KOL., 2003).

Zdravotní postižení lze také vymezit jako ztrátu nebo poškození určitého orgánového systému. V jeho důsledku pak dochází k narušení, omezení nebo úplného chybění některé ze standartních funkcí. Jakékoliv postižení se neprojeví jen poruchou funkcí jednoho orgánového systému, ale ovlivní rozvoj celé osobnosti jedince, utváří specifické sociální situace, které určují jeho postavení ve společnosti. Handicap je psychosociální kategorií označující míru zatížení daného nejen biologicky. Příčiny vzniku komunikačních, smyslových nebo pohybových postižení mohou být různé. Mohou se na nich podílet poruchy genetické, ale i vlivy vnějšího prostředí. Je proto užitečné rozlišovat kategorii vrozených a později získaných postižení. Vrozené postižení nebo postižení získané v raném věku není tak subjektivně traumatizující, protože jedinec je na svůj handicap adaptován. Nepoznal jinou situaci. Později získané postižení představuje větší trauma, člověk může srovnávat, plně si uvědomuje co ztratil. Svůj aktuální stav považuje za jednoznačně horší a často za nepřijatelný (VÁGNEROVÁ, 2008).

Postižení může být také chápáno jako omezení nebo neschopnost vykonávat aktivitu způsobem, který je označován jako normální. Handicap znamená nevýhodu pro daného jedince, vzniklou na základě postižení nebo poškození, které limituje naplnění normální role (v závislosti na pohlaví, věku a sociokulturních faktorech). Jde o sociální fenomén. Stejný handicap může vzniknout na základě rozdílných postižení. Může dojít ke kumulaci handicapů (např. nevidomý mentálně postižený jedinec na vozíku). Důsledky handicapu lze najít v oblasti ekonomické, kulturní, společenské a enviromentální (ŠVARCOVÁ, 2006).

Specifickou skupinou osob se zdravotním postižením tvoří lidé s intelektovým postižením. Vedle pojmu intelektové postižení (intellectual disability) se rovněž používají pojmy jako mentální postižení (mental handicap), mentální retardace (mental retardation), mentální nedostatečnost (mental deficienty). Prakticky tyto a mnohé další vyjadřují věcně to samé (TILINGER, 2008 on-line).

V současné době však bývají chápány jako typy mentálního postižení projevy mentální retardace i demence, jsou si velmi podobné a důsledky pro život a sociální existenci člověka stejné (SLOWIK, 2010).

Individuální modifikace závisí na hloubce a rozsahu mentální retardace. Za mentálně postižené se považují děti, mládež i dospělí, u nichž dochází k zaostávání vývoje rozumových schopností. Příčinou je organické poškození mozku. Od roku 1992 vstoupila v platnost 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, kterou zpracovala Světová zdravotnická organizace v Ženevě. Tato klasifikace dělí mentální retardace do šesti základních kategorií:

1. Lehká mentální retardace
2. Středně těžká mentální retardace
3. Těžká mentální retardace
4. Hluboká mentální retardace
5. Jiná mentální retardace
6. Nespecifikovaná mentální retardace

Lehká mentální retardace, IQ 50-69 (F 70)

Lidé lehce mentálně retardovaní dosáhnou většinou schopnosti užívat řeč účelně v každodenním životě, i když si mluvu osvojují opožděně. Většina z nich také dosáhne úplnou nezávislost v osobní péči: mytí, oblékání, jídlo, hygienické návyky, zvládají základní domácí dovednosti. Hlavní potíže mají při teoretické práci ve škole, specifické problémy se čtením a psáním, proto je lze zaměstnat prací praktickou, nekvalifikované nebo málo kvalifikované manuální práce. Pokud je člověk lehce mentálně retardovaný navíc značně emočně a sociálně nezralý, může se obtížně přizpůsobovat kulturním tradicím, normám a očekáváním. Není schopen se vyrovnat s požadavky manželství nebo výchovy dětí, nedokáže samostatně řešit problémy plynoucí z nezávislého života, jako je udržení a získání odpovídajícího zaměstnání nebo jiného finančního zabezpečení, zajištění bydlení, zdravotní péče. U těchto osob se mohou projevit i přidružené chorobné stavy, jako se autismus a další vývojové poruchy, epilepsie, poruchy chování nebo tělesné postižení.

Středně těžká mentální retardace, IQ 35-49 (F71)

U jedinců v této kategorii mají výrazně opožděn rozvoj chápání a užívání řeči. Opožděna je také schopnost starat se sám o sebe, zručnost. Pokroky ve škole jsou také

limitované. Při kvalifikovaném pedagogickém vedení si někteří žáci se středně těžkou mentální retardací osvojí základy čtení, psaní a počítání. Speciální vzdělávací programy mohou pomoci při získávání základních vědomostí a dovedností. V dospělosti jsou schopni vykonávat jednoduchou manuální práci, jestliže úkoly jsou pečlivě strukturovány a jestliže je zajištěn odborný dohled, ale zřídka je možný úplně samostatný život. Většinou bývají plně mobilní a fyzicky aktivní, navazují kontakt a komunikují s druhými, také se podílejí na jednoduchých sociálních aktivitách. Úroveň rozvoje řeči je různorodá, někteří postižení jsou schopni jednoduché konverzace, jiní se stěží domluví o svých potřebách. Někteří se dokonce nenaučí mluvit vůbec, ale mohou porozumět jednoduchým verbálním instrukcím, používají gestikulaci. Často se vyskytují tělesná postižení a neurologická onemocnění, zejména epilepsie, u velké části jedinců se střední mentální retardací je přítomen dětský autismus nebo jiné pervazivní vývojové poruchy.

Těžká mentální retardace, IQ 20-34 (F72)

V mnohém je tato kategorie podobná středně těžké mentální retardaci, rozdílem je značná porucha motoriky nebo jiné přidružené vady, které prokazují poškození nebo vadný vývoj ústředního nervového systému. Možnosti výchovy a vzdělávání těchto osob jsou značně omezené, zkušenosti však ukazují, že včasná a systematická dostatečně kvalifikovaná rehabilitační, výchovná a vzdělávací péče může významně přispět k rozvoji jejich motoriky, rozumových a komunikačních dovedností, soběstačnosti a celkovému zlepšení kvality jejich života.

Hluboká mentální retardace, IQ je nižší než 20 (F73)

Většina osob z této kategorie je imobilní nebo výrazně omezená v pohybu. Bývají inkontinentní a přinejlepším jsou schopni pouze rudimentární neverbální komunikace, mají nepatrnou nebo žádnou schopnost pečovat o své základní potřeby a vyžadují stálou pomoc a dohled. Možnosti jejich výchovy a vzdělání jsou velmi omezené. Lze dosáhnout chápání a používání řeči na vyhovění jednoduchých požadavků. Pod vedením a vhodným dohledem se mohou jedinci s hlubokou mentální retardací podílet malým dílem na domácích a praktických úkonech, sebeobsluze. Velmi běžné jsou těžké neurologické nebo jiné tělesné nedostatky postihující hybnost, poškození zraku a sluchu, pervazivní vývojové poruchy, zvláště atypický autismus a především u mobilních pacientů.

Jiná mentální retardace (F78)

Tato kategorie se používá tehdy, když stanovení stupně intelektové retardace pomocí obvyklých metod je zvláště nesnadné nebo nemožné např. přidružené senzorní nebo somatické poškození, např. U nevidomých, neslyšících, nemluvících, u jedinců s těžkými poruchami chování, osob s autismem nebo u těžce postižených osob.

Nespecifikovaná mentální retardace (F79)

Tato kategorie se užívá v případech, kdy mentální retardace je prokázána, ale není dostatek informací, aby bylo možno zařadit pacienta do jedné ze shora uvedených kategorií (ŠVARCOVÁ, 2006).

Mentální postižení je také souhrnné označení pro vrozené a trvalé omezení adaptačních schopností. Americká asociace pro mentálně retardované (AAMR) používá následující definici: Mentální postižení je podstatné omezení stávajícího výkonu vyznačující se podprůměrnou úrovní intelektových schopností se současným omezením v nejméně dvou z následujících adaptačních dovedností - komunikace, sebeobsluha, sociální dovednosti, bydlení ve vlastním domě, využití služeb obce, sebeurčení, zdraví a bezpečnost, školní výkon, volný čas a práce. Z tohoto vymezení vyplývá, že pojem mentální postižení pokrývá široký rozsah obtíží, v nichž se jednotliví lidé liší. Definice vytvořená sebeobhájci čili dospělými lidmi s mentálním postižením, kteří se také v České republice snaží prosazovat svoje názory a zájmy, má podobný trend jako citovaná americká definice. Podle této formulace jde o lidi, kteří mají problémy v učení, porozumění, orientaci a komunikaci. Postižení je také popsáno oblastmi, v nichž mají lidé obtíže a v nichž potřebují podporu. Mentální postižení se obvykle dělí na kategorie hluboké, těžké, střední a lehké. V zahraničí se také často používá označení lidé s problémy v učení (people with learning difficulties). Tak jsou označeny nejčastější obtíže těchto lidí. Opět je tím zdůrazňováno, s čím tyto lidé potřebují pomoci. Tento termín by však neměl být zaměňován za výraz „poruchy učení“, který označuje specifické vývojové poruchy týkající se některých dovedností při zachovaných rozumových schopnostech v ostatních oblastech. Zařízení poskytující v České republice služby lidem s mentálním postižením se v tomto ohledu liší. Nicméně stále silněji se prosazuje hledisko, které hodnotí kvalitu života člověka s mentálním postižením porovnáním způsobu jeho života se situací vrstevníka bez postižení žijícího v přirozeném společenství. Audit českých ústavních zařízení pro lidi s mentálním

postižením přímo řízených MPSV ČR ukázal, že v nich přetrvává tradiční model ústavní péče preferující zdravotní péči, jen málo orientovaný na udržení a rozvoj adaptačních dovedností klientů. Přetrvává i tendence k izolaci klientů od vnějšího světa (zejména klientů s těžším postižením). Před rokem 1989 se služby pro lidi s mentálním postižením omezovaly na ústavy sociální péče. Rodičům dětí s postižením se často hned v porodnici doporučovalo, aby své dítě dali do kojeneckého ústavu nebo aby si pořídili další dítě. Určitou podporu (různé kroužky a výlety) poskytovalo pouze Sdružení pro pomoc mentálně postiženým. Na začátku devadesátých let minulého století se situace začala postupně měnit. Vznikaly nové služby, které měly často charakter chráněného prostředí - stacionáře a chráněné dílny, kde uživatelé tráví celý den nebo týden. Služby se zaměřovaly na smysluplné vyplnění času dětí a dospělých s mentálním postižením. Kromě užitečného trávení času se některá zařízení snažila o rozvoj dovedností uživatelů a o zvyšování jejich samostatnosti. Například v materiálech stacionáře pro děti s kombinovaným postižením, který vznikl v roce 1990 byl pro každé dítě vypracován individuální výchovný plán se zaměřením na rozvoj socializace, sebeobsluhy, motoriky a vědomostí, nácvik samostatnosti v oblasti oblékání, hygienických návyků, trénink zátěžových situací- nakupování, jízda MHD . Od roku 1995 začaly některé organizace v České republice rozvíjet podporované zaměstnávání. První z těchto organizací bylo Občanské sdružení Rytmus. Postupně vznikala i chráněná bydlení, např. již v roce 1992 Společnost Duha zprovoznila dva takovéto byty (MATOUŠEK A KOL., 2005).

Absolutní počet mentálně retardovaných v naší populaci není znám. Na základě kvalifikovaných odhadů se uvádí, že v současné době jsou mentální retardací postižena asi 3 % občanů, z nichž největší počet – téměř 2,6 % - připadá na postižené lehkou mentální retardací. Lidí s těžkou mentální retardací je přibližně 0,1 – 0,2 % v populaci. Obdobné relace bývají uváděny i ve statistikách ostatních evropských zemí (ŠVARCOVÁ, 2006).

Podle provedených výzkumů sami zdravotně znevýhodnění potvrzují, že nestojí o soucit, nechtějí být pouze obsluhováni v sebelepších ústavech a nemocnicích. Stejně jako všichni ostatní lidé chtějí žít ve společnosti nejbližších tam, kde se narodili, vést normální osobní i rodinný život, žít ve vlastním bytě, mít zaměstnání, rozhodovat sami, jak budou trávit čas. Toto vše upřednostňují před sebedokonalejší péčí v různých typech kolektivních zařízení vyčleňujících je z každodenního života společnosti. Usilují o

nalezení přiměřeného pracovního a společenského uplatnění a tím dosažení osobního uspokojení jako ostatní lidé. Chtějí mít stejná práva jako nepostižení, což ve svých důsledcích znamená i přiznání jejich práva na odlišnost (STAROVÁ, 2003 on-line).

Statistiky vypracované OSN a Světovou zdravotnickou organizací uvádějí, že na světě žije asi 500 milionů lidí se zdravotním znevýhodněním. Jedná se zhruba o každého desátého člověka. Podle VYSOKAJOVÉ (2000) žije v České republice asi 1,2 milionu občanů se zdravotním znevýhodněním.

Odhad počtu zdravotně postižených v ČR

Typ postižení	Počet lidí s postižením
zrakové znevýhodnění	60 tisíc (z nich u 17 tisíc velmi těžké postižení)
sluchové znevýhodnění	300 tisíc (z nich 15 tisíc zcela hluchých)
poruchy řeči	60 tisíc
slepohluchota	1500
mentální znevýhodnění	300 tisíc
vady pohybového ústrojí	300 tisíc
diabetes	480 tisíc (z nich 70 tisíc inzulinovaných)
cévní mozkové příhody	150 tisíc
epilepsie	140 tisíc
duševní nemoc	100 tisíc

(RENOTIÉROVÁ M., LUDÍKOVÁ L., 2005)

2.1.1 Sport osob se zdravotním postižením

Člověk s jakýmkoliv postižením v rámci svých možností musí najít smysl života. U jedince se získaným postižením je nový cíl svého směřování přímo nutností, s tím souvisí změna životních hodnot i jeho sebepojetí. Musí překonávat mnoho překážek a potíží, a záleží na něm, jak je bude chápat, jaký pro něho budou mít smysl a jak je zvládne. Musí si vybudovat sebedůvěru. Někteří lidé s postižením, však mohou svému trápení podlehnout a jejich osobnost se mění negativním způsobem. Mohou trpět depresemi, trápí se svou situací, cítí se osamělí a izolovaní. Velký význam pro zvládnutí potíží má sociální a emoční zázemí, podpora blízkých lidí i postoj společnosti. To vše může ovlivnit i subjektivní hodnocení vlastního handicapu a tím se i lépe začlenit do

společnosti. Integrace je vždy dvoustranný proces. Záleží na postojích postižených i zdravých lidí, protože jde o náročný proces, musí být člověk s postižením dostatečně motivován. Pokud je zátěž spojená s integrací příliš velká a motivace slabá, zůstávají raději v izolaci. Důležitým předpokladem začlenění do společnosti zdravých je schopnost komunikace, porozumění pravidlům, která zde platí, a jím odpovídající chování, proto bývají nejčastěji izolováni lidé s poruchou komunikace, resp. mentálně postižení (VÁGNEROVÁ, 2008).

Lidé se zdravotním znevýhodněním jsou, pokud se týká jejich vlastních potřeb a problémů, informovanými a poučenými odborníky. Programy sloužící zdravotně znevýhodněným by měly být navrhovány tak, aby sloužily všem skupinám zdravotně znevýhodněných. Člověk bez zdravotního postižení nemůže vědět, porozumět nebo se vcítit do toho, co to znamená mít postižení. Je mnohem pravděpodobnější, že tyto vlastnosti bude mít osoba se zdravotním znevýhodněním. Takový člověk je nejlepším expertem na posouzení toho, jak se lidé s postižením mohou nebo nemohou zapojit do kulturních, sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti (BROWN, 1994).

U dětí a lidí s těžkým postižením stojí před rozhodnutím, jaký typ zařízení či služby mají vybírat jejich rodina. Speciální programy, kterých se účastní jen lidé s postižením, dávají uživatelům pocit větší ochrany a bezpečí - ve skupině stejně zdravotně znevýhodněných ztrácejí pocit výlučnosti. Jejich rodinám dávají pocit, že člověku s postižením je poskytována specializovaná péče (STAROVÁ, 2003).

Výběr služby by však měl být i prevencí pobytu ve „skleníkovém prostředí“, které intenzivní a dlouhodobé programy do určité míry vytvářejí. V důsledku jejich uzavřenosti je nutné počítat s následujícími riziky:

- úroveň běžných sociálních dovedností uživatelů bývá nižší;
- uživatelé se později vyrovnávají se svým handikepem;
- na uživatele bývají kladeny nižší nároky;
- uživatelům chybí možnost srovnání se zdravými;
uživatelé mají větší pocit odlišnosti;
- na uživatele je soustředěna pozornost a vzniká u nich pocit, že nemusí vyvíjet vlastní úsilí a vždy jim bude pomoheno.

V některých zařízeních je integrace chápána jako spojení zdravotně znevýhodněných se zdravými bez toho, že by se mířilo k vytváření „celku vyšší kvality“. To je pouze polovičaté řešení. Integrace znamená nutnost vytvářet takové soužití, které všem zúčastněným přináší hluboký pozitivní zážitek. Každý účastník programu by měl cítit, že do skupiny patří, že v ní má pevné a bezpečné místo, že na jeho činnosti navazuje činnost dalších, že je potřebný, že může ostatní ovlivňovat a podporovat (MATOUŠEK A KOL., 2005).

Aby byl člověk nezávislý, musí převzít kontrolu nad svým životem. Zdravotní postižení výrazným způsobem ovlivňuje život. Osoby se zdravotním postižením se potýkají nejen s fyzickým či duševním handicapem, ale velmi často dochází i k handicapu sociálnímu. Základním projevem každého živého organismu je pohyb, zařazujeme jej mezi hlavní složky zdravého životního stylu. Nedostatek pohybu a pohybového uvolnění může vyvolávat agresivní reakce, psychomotorický neklid, neschopnost soustředit se a má za následek snížení edukačních a socializačních efektů (KURSOVÁ, 2009).

Pohybová aktivita neodmyslitelně patří nejen ke zdravím lidem, ale nedílnou součástí života je i u osob se zdravotním postižením, pomáhá jim v mnoha oblastech života. Možnost aktivně se účastnit sportovních aktivit na jakékoliv úrovni je pro osoby se zdravotním postižením velmi důležitým integračním prvkem. Pro podporu zdravého životního stylu, pro harmonický rozvoj jsou pohybové zkušenosti velmi důležité. Prospěšný a nezbytný je smysluplný a řízený pohyb. Velice úzce souvisí s rozvojem sociálních kompetencí (EICHSTAEDT, BARRY, 1992).

Význam sportu pro osoby se zdravotním postižením je tedy mnohostranný. Jedná se především o vyplnění volného času, při němž si člověk s postižením udržuje tělesnou kondici, provádí nácvik obratnosti a také nových dovedností. Mimoto pravidelná tělovýchovná činnost pozitivně ovlivňuje psychické a sociální klima. Jedinci se zdravotním postižením se díky sportu dostávají do společnosti osob s podobnými zájmy a blízkého věku. Ve sportu jedinec dosahuje měřitelné výsledky a může se tak srovnávat s ostatními podobně postiženými lidmi, ale také sledovat svůj výkon a průběžné výsledky. Sport je nedílnou součástí moderního života a přispívá také k možnosti žít plnohodnotný život včetně aktivního zapojení do rodinného života, pracovního procesu a společenských funkcí (MATOUŠEK, 2003).

Sportovní aktivity můžeme rozdělit podle různých kritérií. Mezi nejčastější patří dělení podle výkonnostní úrovně, kdy rozlišujeme sport vrcholový, výkonnostní a rekreační. Pro vrcholový a výkonnostní sport je typická pravidelná účast v soutěžích a členství ve sportovních organizacích. Výkon sportovci přináší uspokojení. Vyžaduje nejen materiální, ekonomické, časové a sociální zabezpečení, ale i vysoce odborné individuální vedení. Vrcholový sport je navíc úzce spojen se sportem profesionálním, kdy je pro jedince hlavním zdrojem obživy a odehrává se mimo sféru volného času. Naproti tomu rekreační sport bývá provozován bez vazby na organizaci. Je to zájmová činnost ve volném čase a to za účelem zrekreovat se. Patří sem neorganizovaná činnost s rodinou, s přáteli. Základním předpokladem je dostatek informací, dopravní možnosti a využívání stávajících zařízení (SLEPIČKOVÁ, 2005).

Musíme si uvědomit, že v průměru mají osoby s postižením méně volného času než osoby bez postižení. U dětí je časově náročnější vypracování domácích úkolů a příprava na vyučování, doprava do školského zařízení, vykonávání běžných denních potřeb a činností - zde je často nutná pomoc další osoby apod.). Příležitostí, kde a jak provádět zájmovou činnost, může být méně a u dětí je to o něco složitější, protože dítě nemá často možnost o náplni volného času samostatně rozhodovat. (MATOUŠEK, 2003).

Zvláštní formou pohybové činnosti je sport rehabilitačního charakteru, většinou prováděna ze zdravotních důvodů. Na německých rehabilitačních pracovištích se užívá např. pojem terapie sportem. Jedná se o celkový rehabilitační program, jehož součástí je sportovní činnost a soutěživé hry, které jsou přizpůsobené míře a typu postižení. Cílem je zlepšování kondice, nácvik obratnosti a dosahování pozitivního psychologického účinku. Musí se dávat pozor na jednostranné zatěžování, přetěžování organismu a nebezpečí úrazu (VOTAVA A KOL., 2003).

Podle Švarcové by cílem tělesné výchovy mládeže s různým druhem oslabení – tělesným, smyslovým, mentálním nebo zdravotním by mělo být vychovat ji pokud možno k nejvyššímu stupni obratnosti, pohybových dovedností, otužilosti a tělesné zdatnosti. Dát jim možnost prožívat radost z pohybu (ŠVARCOVÁ, 2006).

V dnešní době existuje řada programů na podporu sportu a zdraví. Jedním z nich je Program Zdraví pro všechny „ZDRAVÍ 21“ definuje zdraví jako kategorii ne výlučně

medicínskou, ale široce humánní. Člověk v 21. století má být ke zdraví systematicky vychováván (WHO, 2001,on-line).

2.1.2 Historie a současnost

Se vznikem Deklarace práva na sport se stává právem pro všechny , tedy i pro občany se zdravotním postižením. Právo na sport je v současné době zakotveno do mezinárodních chart. Evropská charta sportu pro všechny byla schválena v roce 1974. Tento dokument nabádá všechny instituce, aby bez diskriminace pomohly všem občanům pochopit hodnotu sportu a umožnit jeho provozování během celého života. V roce 1978 je oficiálně uznána více než 160ti členskými zeměmi UNESCO Mezinárodní charta tělesné výchovy a sportu. Osobám se zdravotním postižením mimořádné podmínky přizpůsobené jejich potřebám. V roce 1993 byla schválena Valným shromážděním OSN Standartní pravidla pro vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením. V roce 1992 byla schválena Evropská charta sportu. Česká republika tento dokument přijala o dva roky později. Dokument zakotvuje právo na sport, zabývá se zpřístupněním sportovních zařízení pro všechny osoby se zdravotním postižením a deklaruje přijetí opatření, která poskytují všem občanům sportovat. Sport pro osoby se zdravotním postižením existuje více než sto let. Písemné materiály již z 18. a 19.stol. potvrzují, že už tehdy byl sport důležitým prostředkem převýchovy a rehabilitace osob s poškozením nebo postižením. Velký podíl na rozvoji sportu osob s postižením měl neurochirurg sir Ludwig Guttmann. V roce 1944 zřídil v Stoke Mandeville ve Velké Británii Centrum míšních poškození. Sport byl chápán jako terapie. Působil na zlepšení psychické i fyzické kondice postižených. Ludwig Guttmann zorganizoval v roce 1948 závody pro veterány 2.sv.války se zraněním páteře. Těchto závodů se v roce 1952 zúčastnili i sportovci z Holandska , podpořili tak vznik hnutí dnes označovaného jako paralympijské. Je zajímavou shodou, že hned po druhé světové válce se začal sport zdravotně postižených rozvíjet i v nově zřízeném rehabilitačním centru v Kladrubech u Vlašimi a první sportovní soutěž tam byla zorganizována o pár dní dříve než v Stoke Mandeville. Rozvoj tohoto sportu podporovala řada odborníků i aktivních sportovců, jako tělocvikář V. Srdečný a ortopéd doc. Mudr.V. Smetana, v současné době sám postižený (VOTAVA A KOL. 2003).

Hry se staly velmi oblíbené a velká účast mnoha zemí přiměla organizátora Ludwiga Guttmanna k založení sportovní organizace pro vozíčkáře (1957). Vytvořil systém soutěží pro tělesně postižené, které byly podobné olympijským hrám. První paralympijské hry byly uspořádány v roce 1960, necelé dva měsíce po Olympijských hrách v Římě. Od této doby se paralympijské hry konají v roce konání OH. Hlavním iniciátorem všech dalších paralympijád byl L. Guttmann až do své smrti v roce 1980. První zimní paralympijské hry mají původ ve Švédsku, ale až v roce 1992 se konaly na stejném místě jako zimní OH v Albertville a byly také i poslední, které se konaly ve stejném roce jako letní paralympijské hry. Po nich se cyklus her posunul o dva roky, aby se střídaly letní a zimní paralympijské hry s rozdílem dvou let. První ročníky byly výhradně určeny pro sportovce s těžkým postižením páteře a paraplegiky. Během dalších let se připojovali sportovci s dalším tělesným postižením – spastici, zrakově postižení, postižení svalovou dystrofií aj. Toto vedlo ke změnám ve zdravotníklasifikaci, zvýšení počtu sportovců a sportovních disciplín (OFICIÁLNÍ STRÁNKY ČESKÉHO PARALYPIJSKÉHO VÝBORU, 2009).

2.1.3 Mezinárodní a národní úroveň

Sport osob se zdravotní postižením má své vlastní mezinárodní a národní soutěže a organizace. Na mezinárodní úrovni existuje od roku 1924 1. organizace pro sluchově postižené. Vývojově nejmladší je mezinárodní organizace pro osoby s mentálním postižením.

Snahy o založení mezinárodního svazu všech druhů postižení byly splněny v roce 1982, kdy vznikl Mezinárodní koordinační výbor (ICC), který je určitým protějškem Mezinárodního olympijského výboru. Práce ICC vrcholí v roce 1992 založením Mezinárodního paralympijského výboru (IPC). Tato organizace řídí, rozvíjí a podporuje Paralympijské hry. Je jedinou mezinárodní sportovní organizací zahrnující všechny skupiny zdravotně postižených kromě sluchově, kteří mají svou organizaci – Mezinárodní deaflympijský výbor ICSD, dříve CISS. Přes různé snahy nejsou aktuálně členy IPC. Je právním subjektem sídelní země (nejprve Belgie a od roku 1999 Spolková republika Německo) a řídí se mezinárodním právem. IPC slučuje na 150 národních

paralympijských výborů, od roku 1994 je členem i Česká republika (MEZINÁRODNÍ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR, on-line 2009).

Mezinárodní paralympijský výbor (IPC) slučuje tyto mezinárodní federace:

Mentálně postižení sportovci INAS – FID

Spasticky postižení sportovci CP ISRA

Tělesně postižení sportovci IWAS

Zrakově postižení sportovci IBSA

V současné době ve světě existuje šest světových sportovních organizací pro zdravotně postižené, jejichž úkolem bylo pořádat akce na mezinárodní úrovni. Jednotlivé federace postižených sportovců vytvořily podrobné klasifikační systémy, aby bylo umožněno soutěžení sportovců s určitým vzájemně srovnatelným stupněm postižení. Každá sportovní disciplína může mít určité odchylky, např. U osob po poranění míchy je pro plavání důležitý stupeň postižení dolních končetin, naopak u lukostřelby podstatně méně.

Jsou to:

CISS

Comité International des Sports des Sourds

Mezinárodní sportovní organizace neslyšících

Vznikla v roce 1924.

ISMGF / ISMWSF

International Stoke Mandeville Wheelchair Sports Federation

Mezinárodní federace Stoke Mandevillských her, která byla založena roku 1952.

Organizace byla přejmenovaná na ISMWSSF – International Stoke Mandeville Wheelchair Sports Federation - Mezinárodní vozíčkářská federace sportovců se sídlem ve Stoke Mandeville. Sdružuje sportovce s postižením v důsledku poškození míchy (vozičkáři, paraplegici).

ISOD

International Sports Organization for the Disabled

Mezinárodní sportovní organizace pro postižené

Především pro sportovce po amputaci. Založena v roce 1964.

CP – ISRA

Cerebrál Palsy International Sports and Recreation Association

Mezinárodní organizace pro sport a rekreaci lidí s poruchami hybnosti, spastici (dětská mozková obrna). Organizace založena roku 1978.

IBSA

International Blind Sports Association

Mezinárodní sportovní organizace pro nevidomé

Rok vzniku 1980 .

IWAS

International Wheelchair and Amputee Sports Federation

Mezinárodní sportovní federace pro vozíčkáře a osoby po amputaci

Tyto organizace jsou kromě organizace CISS(sluchově postižených) členy Mezinárodní organizace sportu zdravotně postižených IOSD a zároveň jsou i zakladateli IPC.

INAS – FMH (INAS - FID)

International Sports Federation for Persons with Mental Handicap

Mezinárodní sportovní organizace pro osoby s mentálním postižením, založena roku 1986 (VOTAVA A KOL., 2003).

Mezinárodní sportovní federace pro osoby s postižením intelektu - INAS-FID (International Sports Federation for Persons with Intellectual Disability) v současnosti sdružuje národní organizace z 86 zemí všech kontinentů. Prvním pokusem o uspořádání celosvětových her osob s MP byla organizace 1. paralympijských her pro MP sportovce v Madridu v roce 1993 jako neoficiální součást paralympiády v Barceloně, s účastí 1400 sportovců ze 74 zemí, včetně českých sportovců. V roce 1994 soutěžili sportovci s mentálním postižením i na zimních POH v Lillehammeru jako ukázkový sport. Poprvé oficiálně soutěžili až v roce 1996 na paralympijských hrách v Atlantě, v Naganu 1998

i na letních POH v Sydney 2000. Po letech neúčasti čeká obnovená premiéra sportovců s mentálním postižením na paralympijských hrách v roce 2012.

INAS-FID byl založen s cílem vytvořit možnosti pro sportovce s mentálním postižením sportovního soutěžení v oblasti soutěžního sportu, v oblasti vrcholového sportu, jako jsou Olympijské hry, při respektování pravidel soutěžení používaných mezinárodními sportovními federacemi (např. pro atletiku jsou využívána pravidla IAAF, pro basketbal pravidla FIBA, apod.).

INAS-FID má demokratickou strukturu. Valné shromáždění národních členů se koná každé dva roky. Valné shromáždění je institucí, která přijímá všechna rozhodnutí a která také volí členy výkonného výboru. Ten je zodpovědný za chod organizace mezi valnými shromážděními. Záležitosti sportu jsou řízeny řediteli sportů. Největším problémem, kterým čelí tato organizace jsou představy, které někteří lidé mají o schopnostech osob s mentálním postižením. Mnoho lidí je chápáno jako jedince neschopné provádět řadu činností, ale tito lidé mohou s podporou, tréninkem a pod odborným vedením dokázat mnohé. Druhým velkým problémem jsou předsudky, které jsou výsledkem ignorace mentálního postižení.

Filozofií INAS-FID je přesvědčení, že osoby s mentálním postižením mají právo participovat ve sportu dle jejich výběru a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a možnostem. Tohoto může být dosaženo v „kategorizované“ (pásmové) soutěži organizované Special Olympic, nebo na otevřené soutěži, jako prosazuje INAS-FID.

„Kategorizovaná“ soutěž je soutěží mezi sportovci s přibližně stejným postižením. Proto např. může být disciplína 100 m konána pro 4 různé úrovně schopností, a proto mohou takto být vyhlášeni čtyři vítězové.

Otevřená soutěž je soutěž stejně jako na Olympiádě. Účast v INAS-FID soutěžích je založena na výkonnosti sportovce, stejně jako ve sportu nepostižených. Soutěže se přísně řídí pravidly mezinárodních federací (plavání pravidla FINA, pro kopanou pravidla FIFA).

I když je filozofie a struktura Special Olympic a INAS-FID odlišná, obě tyto organizace hrají důležitou roli ve sportu osob s mentálním postižením. Obě organizace si nejsou konkurencí, ale doplňují se. Mnoho národních organizací, členů INAS-FID, nabízí ve svých zemích jak programy Special Olympic, tak i INAS-FID.

Velmi dobré vztahy má organizace INAS-FID s mezinárodními sportovními federacemi. Některé z nich všeobecně podporují rozvoj jejich sportu např. FIBA – basketbal, UEFA - fotbal v Evropě, cyklistika - UCI (Mezinárodní organizace cyklistiky). Na úrovni jejích členských, národních organizací INAS-FID podporuje spolupráci národních organizací s národními sportovními organizacemi nehandicapovaných (TILINGER, 2008 on-line).

Národní organizace:

V rámci Československého svazu tělesné výchovy byla v roce 1951 zřízena Komise pro sport defektních osob. V roce 1961 se tato komise přejmenovala na „Sekci defektních sportovců“

a měla 4 komise:

- pro sport tělesně postižených
- zdravotně postižených
- zrakově postižených
- sluchově postižených

K osamostatnění tělesně a zrakově postižených došlo v roce 1970, vznik samostatného „Svazu tělesně a zrakově postižených sportovců ČSTV“, který byl v roce 1981 přejmenován na „Svaz invalidních sportovců“. V roce 1988 by sport zdravotně postižených sloučen do jednotné organizace (se všemi čtyřmi sekcemi) - „Svaz zdravotně postižených sportovců“, následující rok (1989) došlo k rozčlenění tohoto Svazu na jednotlivé svazy dle postižení (VITOUŠ,1998).

V období po pádu komunismu se u nás Organizace sportu a tělovýchovy zdravotně postižených formovala , aby byla v souladu s mezinárodním uspořádáním s ohledem na národní zvláštnosti. Od roku 1993 tento systém v České republice je ve shodě s mezinárodním uspořádáním, jedná se o šest samostatných sportovních svazů , členěných podle existujících typů zdravotního postižení sdružujících se do Unie zdravotně postižených sportovců České republiky (UZPS), která je součástí ČSTV (Českého svazu tělesné výchovy). Prostřednictvím svých svazů zajišťuje soutěže ve 26 druzích sportovních aktivit. Počet provozovaných sportů trvale stoupá, v závislosti na rozvoji mezinárodního sportu zdravotně postižených. Jednotlivé svazy odpovídají za

úroveň přípravy a účasti na mistrovství světa, mistrovstvích Evropy a dalších světových soutěžích. Unie zdravotně postižených sportovců České republiky v roce 1993 svěřila pravomoci, týkající se paralympiád a deaflympiád Českému paralympijskému výboru, který sama založila. Všem však byla zachována právní subjektivita sdružených svazů, které jsou svrchované ve všech otázkách sportovně technických, ekonomických i organizačních. Český paralympijský výbor (ČPV) byl založen z iniciativy Mezinárodního paralympijského výboru (IPC) jako paralelní organizace vůči Českému olympijskému výboru.

Národní sportovní svazy ustavily dne 16. prosince 1993 v Novém Městě nad Metují Český paralympijský výbor, který byl jen symbolicky zaregistrován 26. ledna 1994, probíhaly oslavy 100. let založení Mezinárodního olympijského výboru. Zaměřuje se na podporu a přípravu českých handicapovaných sportovců na paralympiádách, na deaflympiádách pro sluchově postižené sportovce a na Global Games pro mentálně postižené sportovce. Dnes se velmi významně podílí na ekonomickém zabezpečení přípravy sportovců na vrcholné světové akce, především velmi úspěšnou marketingovou politikou, podpořenou řadou významných osobností, například Ivanem Medkem, Markem Ebenem, Magdou Vašáryovou, Bolkem Polívkou, Petrem Haničincem a mnohými dalšími.

Řádnými členy ČPV jsou:

- Česká federace sportovců s centrálními poruchami hybnosti Spastic Handicap (ČFSH) sdružuje především sportovce s vrozenými vadami, zejména s poškozením centrální nervové soustavy, dominantně DMO. Tato republiková formace sídlí v Teplicích a má cca 4300 členů.
- Český svaz mentálně postižených sportovců (ČSMPS) má přibližně 2300 členů
- Český svaz neslyšících sportovců (ČSNS), který sídlí v Plzni a má zhruba 4900 členů
- Český svaz tělesně postižených sportovců (ČSTPS) – sdružuje především sportovce se získanými vadami: po úrazu páteře, s končetinovými amputacemi a s ortopedickými vadami. Český svaz tělesně postižených sportovců poskytuje širokou nabídku, kvalitních a odborně vedených pohybových aktivit. Tato nabídka má k pravidelnému sportování přivést co největší počet tělesně postižených osob.

- Český svaz zrakově postižených sportovců (ČSZPS) s 1700 členy
- Český svaz vnitřně postižených sportovců (ČSVPS), která má zhruba 1400 členů a jedná se například o nevyléčitelné těžké alergiky, astmatiky, kardiaky, diabetiky atd. Je přidruženým členem, jelikož neprovozuje vrcholový sport na mezinárodní úrovni, jeho aktivity nejsou na programu paralympiád. (VOTAVA A KOL., 2003).

Unie prostřednictvím svých svazů podporuje i takzvaně neparalympijské sporty, jakož i další sportovní a tělesné aktivity zdravotně postižených sportovců. ČFSH (Česká federace Spastic Handicap) sdružuje zájemce o sportovní činnost zdravotně postižených občanů, a to převážně vlivem dětské obrny.

Český svaz mentálně postižených sportovců (ČSMPS)

Vznikl v roce 1992 (navázání na filozofii INAS – FID)

Je členem Unie zdravotně postižených sportovců a členem ČPV.

V současné době existují ve sportu pro osoby s MP dvě linie: ČSMPS a Hnutí Speciálních olympiád. Obě linie částečně spolupracují.

ČSMPS - umožňuje strategicky rozvíjet sport svých členů a zpřístupnit sportovní aktivity i ostatním zájemcům mimo svaz na různých výkonnostních úrovních. Členy svazu jsou žáci, studenti a absolventi ústavů soc. péče, základních škol speciálních (původně pomocné školy a zvláštní školy), odborných učilišť a stacionářů. INAS-FID (dříve INAS-FMH) = zastřešující celosvětový orgán. V současné době má zastaveno členství v IPC a účast na paralympijských hrách (VOTAVA, 2003).

Český svaz neslyšících sportovců (ČSNS)

Je dobrovolným sportovním svazem otevřeným pro všechny organizace a jednotlivce. ČSNS řeší otázky a činí rozhodnutí v oblasti vrcholového, výkonnostního, masového a rekreačního sportu pro neslyšící a sluchově postižené, všech věkových kategorií. ČSNS je občanským sdružením založeným v roce 1990. Posláním ČSNS je pečovat o komplexní rozvoj sportu neslyšících v ČR a vytvářet pro něj na všech stupních všestranné podmínky, prostřednictvím činnosti v klubech vést členy a zejména mládež ke zdravému způsobu života a aktivnímu využívání volného času. Spolupracuje

s dalšími sportovními svazy, sportovními organizacemi, institucemi a organizacemi neslyšících a sluchově postižených. Svaz je členem Mezinárodního sportovního výboru neslyšících (CISS) a Evropské organizace neslyšících sportovců (ČESKÝ SVAZ NESLYŠÍCÍCH SPORTOVců, on-line 2002).

Klasifikace sluchového postižení podle WHO (Hrubý, 1999)

Lehká nedoslýchavost	Sluchová ztráta 26 – 40 dB
Střední nedoslýchavost	Sluchová ztráta 41 – 55 dB
Středně těžká nedoslýchavost	Sluchová ztráta 56 – 70 dB
Těžká nedoslýchavost	Sluchová ztráta 71 – 91 dB
Úplná hluchota	Sluchová ztráta nad 91 dB

(SLOWIK,2010)

Český svaz vnitřně postižených sportovců (ČSVPS)

vznikl v roce 1991 a je specifickým občanským sdružením samostatných sportovních oddílů, klubů a tělovýchovných jednot, případně dalších organizací (dále jen oddílů), které zajišťuje tělovýchovnou, sportovní a turistickou činnost sociální skupiny vnitřně postižených sportovců. Členská základna ČSVPS v průběhu let postupně rostla. Stav registrovaných členů dosáhl ke konci roku 2007 počtu 1568, kteří jsou organizováni v devíti aktivních jednotách, sportovních klubech a oddílech (ČESKÝ SVAZ VNITŘNĚ POSTIŽENÝCH SPORTOVců, on-line 2007)

ČSVPS sdružuje sportovce s vnitřním postižením, zejména:

- srdečně cévním onemocněním
- hypertenzí
- tromboembolickým onemocněním
- po mozkových příhodách
- s diabetes mellitus
- hypercholesterolemii
- hypertriglyceridemií

- s dialýzou
- po transplantaci vnitřních orgánů
- s plicním onemocněním (astmatici)

(ČESKÝ SVAZ VNITŘNĚ POSTIŽENÝCH SPORTOVců, on-line 2007).

Český svaz zrakově postižených sportovců

Celostátní sportovní organizace vznikla v roce 1991, je zaměřena na sportovní aktivity ZrP ve všech dostupných sportech, všech druhů a stupňů zrakového postižení. Je řádným členem Unie zdravotně postižených sportovců (UZPS) a Českého paralympijského výboru (1994) (VOTAVA A KOL., 2005).

Klasifikace zrakového postižení podle MKN – 10 (WHO, 2006)

Položka	Druh zdravotního postižení
1.	Střední slabozrakost zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/18 (0,30) - minimum rovné nebo lepší než 6/60 (0,10); 3/10 - 1/10, kategorie zrakového postižení 1
2.	Silná slabozrakost zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/60 (0,10) - minimum rovné nebo lepší než 3/60 (0,05); 1/10 - 10/20, kategorie zrakového postižení 2
3.	Těžce slabý zrak a) zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 3/60 (0,05) - minimum rovné nebo lepší než 1/60 (0,02); 1/20 - 1/50, kategorie zrakového postižení 3 b) koncentrické zúžení zorného pole obou očí pod 20 stupňů, nebo jediného funkčně zdatného oka pod 45 stupňů
4.	Praktická nevidomost zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí 1/60 (0,02), 1/50 až světlocit nebo omezení zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace, i když centrální ostrost není postižena, kategorie zrakového postižení 4

5.	Úplná ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí, kategorie zrakového postižení 5	nevidomost
----	--	------------

(SLOWIK, 2010)

2.1.4 Vrcholné sportovní soutěže

Vrcholné sportovní soutěže jsou rozděleny podle druhu zdravotního postižení. Nejznámější ní soutěže jsou paralympiády a deaflympiády pro sluchově postižené sportovce. IPC pořádá letní a zimní paralympijské hry pravidelně jednou za 4 roky. Tento interval je shodný s intervalem Olympijských her vždy po jejich skončení. Konají se na stejném místě. Kromě paralympiád pořádají jednotlivé mezinárodní federace postižených sportovců mistrovství světa a kontinentální mistrovství v jednotlivých sportech. Paralympiády jsou vrcholnou soutěží špičkového sportovce s různými zdravotními postiženími. Tito světoví sportovci mají schopnosti a zkušenosti rovnocenní s nepostiženými sportovci a stejně jako oni se musí podrobit přísným kvalifikacím a výběru do národních týmů.

Přehled paralympiád

Letní:

1952 Stoke Mandeville, Velká Británie

1960 Řím, Itálie

1964 Tokio, Japonsko

1972 Heidelberg, Německo

1976 Toronto, Kanada

1980 Arnheim, Nizozemsko

1984 Stoke Mandeville, VB

1988 Soul, Korea

1992 Barcelona, Španělsko

1994 -

1996 Atlanta, USA

Zimní:

Örnsköldsvik, Švédsko

Geilo, Norsko

Innsbruck, Rakousko

Innsbruck, Rakousko

Tignes – Albertville, Francie

Lillerhammer, Norsko

-

1998	-	Nagano, Japonsko
2000	Sydney, Austrálie	-
2002	-	Salt Lake City, USA
2004	Atény, Řecko	-
2006	-	Turín, Itálie
2008	Peking, Čína	-
2010	-	Vancouver, Kanada
2012	– Londýn, Velká Británie	

Úspěchy našich sportovců v historii samostatné České republiky:

Na X. Letních paralympijských hrách v Atlantě 1996 vybojoval Český paralympijský tým (ČPT) 10 medailí.

VII. Zimní paralympijské hry v Naganu v Japonsku 1998 získal ČPT 7 medailí.

XI. Letní paralympijské hry v Sydney v Austrálii 2000 získal ČPT 43 medailí.

VIII. Zimní paralympijské hry v Salt Lake City v USA 2002 získal ČPT 5 medailí.

XII. Letní paralympijské hry v Atenách 2004 získal ČPT 31 medailí

IX. Zimní paralympijské hry v Turíně 2006 v Itálii získal ČPT 1 medaili.

XIII. Letní paralympijské hry v Pekingu v Číně 2008 získal ČPT

X. Zimní paralympijské hry ve Vancouveru v Kanadě 2010 získal ČPT (OFICIÁLNÍ STRÁNKY ČESKÉHO PARALYMPIJSKÉHO VÝBORU, one-line 2011)

Deaflympiády (Světové hry neslyšících)

Jsou organizovány Mezinárodním deaflympijským výborem (dříve Mezinárodním výborem sluchově postižených sportovců CISS), konají se vždy následující rok po paralympijských hrách. Tato vrcholná soutěž pro špičkové neslyšící sportovce se konají samostatně. Jedním z důvodů oddělení od paralympiád byl velký počet závodníků a druhů sportovních soutěží. Značná časová a koordinační náročnost. Neslyšící sportovci soutěží bez rozdílu stupně postižení, nejsou již dále členění do zdravotních kategorií. První letní Hry se konaly v roce 1924 v Paříži a první zimní v roce 1949 v Seefeldu. Sportovci z ČR se zúčastňují od roku 1928, kdy se zúčastnili II. Letních světových her neslyšících v Amsterdamu. Fotbalový tým přivezl první medaili – stříbrnou.

Soutěžní disciplíny: atletika, badminton, basketbal, bowling, cyklistika, fotbal, házená, orientační běh, plavání, stolní tenis, střelba, tenis, vodní pólo, volejbal, zápas (letní), alpské lyžování, běh na lyžích, lední hokej, snowboarding (zimní).

Přehled Deaflympijských her

	Letní	Zimní
1924	Paříž, Francie	
1928	Amsterdam, Nizozemí	
1931	Norimberk, Německo	
1935	Londýn, Velká Británie	
1939	Stockholm, Švédsko	
1949	Kodaň, Dánsko	Seefeld, Rakousko
1953	Brusel, Belgie	
1955		Oberammergrau, Německo
1957	Milán, Itálie	
1959		Montana, Švýcarsko
1961	Helsinky, Finsko	
1963		Íre, Švédsko
1965	Washington DC, USA	
1967		Berchtesgaden, Německo
1969	Bělehrad, Jugoslávie	
1971		Adelboden, Švýcarsko
1973	Malmo, Švédsko	
1975		Lake Placid, USA
1977	Bukurešť, Rumunsko	
1979		Meribel, Francie
1981	Kolín, Německo	
1983		Madonna di Campiglio, Itálie
1985	Los Angeles, USA	
1987		Oslo, Norsko
1989	Christchurch, Nový Zéland	

1991		Banff, Kanada
1993	Sofia , Bulharsko	
1995		Yllas, Finsko
1997	Kodaň, Dánsko	
1999		Davos, Švýcarsko
2001	Řím, Itálie	
2003		Sundsvall, Švédsko
2005	Melbourne, Austrálie	
2007		Salt Lake City, USA
2009	Tchajwan, Čína	
2011		Vysoké Tatry, Slovensko
2013	Atény, Řecko	

(OFICIÁLNÍ STRÁNKY PARALYMPIJSKÉHO VÝBORU, 2009 on-line).

2.2. SOI a ČHSO

Název speciální olympiáda je označení pro celosvětové sportovní hnutí, které je otevřené pro osoby s mentálním postižením. Special Olympics International (SOI) je oficiálně uznáno Mezinárodním olympijským výborem a začleněno do struktury světových soutěží. Cílem speciálních olympiád je nalézt lidem s mentálním postižením cestu do společnosti tak, aby byly akceptovány, respektovány a aby jim byla dána možnost stát se uplatnitelnými občany s lidskou důstojností. Speciální olympiády umožňují zkvalitnění života osob s mentálním postižením. Olympijský slib, logo a symbol nesmějí být komerčně ani jinak zneužity. Filosofie SO je založena na přesvědčení, že lidé s mentálním postižením jsou schopni, při vhodném vedení, učit se, prožívat radost a užitek z účasti v SO ve všech sportech individuálních či týmových. Pravidelným a důsledným tréninkem se zlepšuje fyzická zdatnost, nutná je i správná výživa. Lidé s mentálním postižením mají ze sportovního tréninku nejen fyzický prospěch, ale i mentální, sociální a také duchovní (VÁLKOVÁ, 1998).

Tato soutěž bývá organizována INAS-FID a má stejný charakter jako pro nehandicapované olympioniky. Registrován může být sportovec prostřednictvím testování v zemi, za kterou se sportuje. Testování provádějí odborníci-speciální

pedagogové, psychologové. Jen tito mohou potvrdit, že jedinec splňuje pravidla odpovídající definici WHO (TILLINGER, 2009, on-line). Pásmová soutěž je organizována jako Speciální olympiáda (Special Olympics International - SOI). Program speciálních olympiád pro mentálně postižené založila na sklonku 60.let v USA paní Eunice Kennedyová - Shriverová, sestra prezidenta Johna F. Kennedyho a uvedla tak v život myšlenku sportování jako prostředku integrace lidí s mentálním postižením a rozvoje osobnosti. Moderní společnost často posuzuje a hodnotí člověka hlavně podle dosažených úspěchů a vítězství. Ve světle tohoto pohledu se lidé s mentálním postižením dostávají ne vlastní vinou do nepříznivé situace, a jestliže toto hodnocení platí obecně ve všech oblastech lidské činnosti, ve sportu se pak stavá dosažení vítězství či sportovního rekordu, často za každou cenu, mnohdy bohužel jeho jediným smyslem. Ve srovnání s takovýmto pojetím sportu se setkáváme někdy s názorem, že SO mají více poslání sociální, než sportovní. Že je tento názor mylný dokazuje i skutečnost, že Hnutí SO je uznáno Mezinárodním olympijským výborem a je oprávněno používat termín "Olympiáda". Cílem SO je umožnit co největšímu počtu lidí s mentálním postižením pravidelně sportovat a účastnit se sportovních soutěží bez ohledu na absolutní výkonnost. Výkon je v SO chápán jako kategorie individuální, sportovci jsou při sportovních soutěžích rozděleni zásadně do skupin podle své výkonnosti a každému z nich se nakonec dostane ocenění a uznání. Vyhrát tak mohou i sportovci s těžkým stupněm mentálního postižení. Možnost účasti sportovců s kombinovanými vadami, přizpůsobené sporty, sjednocené sporty (VÁLKOVÁ, 1998).

ČHSO (České hnutí speciálních olympiád)

Stává se článkem SOI, přijímajícím v souladu se zákony České republiky organizační i obsahové závazky, vyplývající s akreditace ČHSO v SOI. Zapojuje se tímto do činnosti SOI zejména ve smyslu vytváření podmínek pro reprezentaci České republiky na evropských nebo světových speciálních olympijských hrách. Tímto se však České hnutí speciálních olympiád nevzdává suverenity svého rozhodování a působení v souladu s respektováním specifiky podmínek v ČR (ČHSO STANOVY, 2003). České hnutí speciálních olympiád je dobrovolnou zájmovou organizací sdružující jednotlivce i kolektivy, zapojené do programu speciálních olympiád a ostatní osoby a organizace,

jenž se rozhodly podporovat myšlenku programu. Stanovy ČHSO obsahují soutěže osob s mentálním postižením, mají cíl, obsahují sporty a sportovní pravidla. Je v nich uvedeno dělení do finálových skupin a kritéria postupu (VÁLKOVÁ, 1998).

ČHSO bude

- iniciovat podporu českých státních orgánů, společenských, hospodářských a jiných organizací pro rozvoj tělovýchovné aktivity mentálně postižených a reprezentací ČR na mezinárodních olympiádách.
- Popularizovat a propagovat sportování a integraci osob s mentálním postižením jak ve směru zaměření speciálních olympijských aktivit, tak i v souvislosti s celkovým zlepšením systému péče o osoby s mentálním postižením.
- Koordinovat cílevědomou i spontánní sportovní aktivitu mentálně postižených.
- Ve spolupráci se SOI a českými orgány a organizacemi vytvářet potřebné metodické, organizační a finanční předpoklady pro zapojení do těchto aktivit.

V souladu s platnými právními předpisy pro plnění těchto cílů vedle organizační a koordinační činnosti ve prospěch účasti ČR v programu speciálních olympiád

- shromažďuje a rozděljuje dotace a dary
- pořádá loterie a sbírky
- vyhledává sponzory pro aktivity speciálních olympiád v ČR i zahraničí
- pořádá kulturní a společenské akce
- podle potřeby a možností vytváří placený aparát v rozsahu nezbytně nutném
- podle potřeby provozuje hospodářskou činnost ve prospěch mentálně postižených a cílů speciálních olympiád

- propaguje cíle ČHSO, za tímto účelem vydává vlastní tiskoviny.

České hnutí speciálních olympiád se ve své činnosti řídí Pravidly SOI, svými Stanovami a platnými právními normami. Členství může být individuální, kolektivní a čestné. Mentálně postižení sportovci a další osoby, spojené s aktivitou v určitém kolektivu se budou zpravidla zapojovat do ČHSO prostřednictvím kolektivního členství, aniž by toto členství vedlo ke změnám organizace jejich kolektivu. Počet zástupců kolektivu v ČHSO stanovuje Jednací řád. Individuálními členy se stávají osoby, které mají odborné, morální a tvůrčí předpoklady k rozvíjení činnosti, která zpravidla nejsou přímo vázány na jeden kolektiv, popřípadě mají vztahy k více kolektivům. Valná hromada může osobu, organizaci nebo instituci, která se mimořádným způsobem zasloužila o plnění cílů ČHSO zvolit čestným členem. Čestné členství může být přiznáno i cizím státním příslušníkům, organizacím i institucím. Členy se stávají na základě vlastní projevované vůle účastníci ustavující valné hromady. Další členy ČHSO přijímá presidium ČHSO, které může tuto pravomoc delegovat na jiné orgány.

Individuální členové a určení zástupci kolektivních členů mají právo:

- účastnit se na zasedání valné hromady projednávání všech otázek, týkajících se hnutí s právem hlasovacím,
- volit a být voleni do orgánů ČHSO,
- podávat návrhy, stížnosti a vznášet dotazy orgánům ČHSO,
- účastnit se akcí ČHSO a požívat členských výhod,
- být informováni o záměrech a činnosti ČHSO.

Orgány ČHSO jsou : valná hromada, presidium, výkonná rada a revizní komise. Nejvyšším orgánem je valná hromada, jejímž prostřednictvím uplatňují všichni členové své právo podílet se na činnosti.

Valná hromada:

- projednává všechny zásadní otázky související s činností ČHSO,
- stanovuje popř. Schvaluje výši členských příspěvků,
- volí a odvolává členy presidia ČHSO a revizní komise,
- projednává zprávy o činnosti presidia,
- přijímá doporučení pro činnost presidia.

Valnou hromadu svolává presidium podle potřeby, nejméně jednou ročně. K účasti na valné hromadě je presidium povinno písemně vyzvat všechny členy ČHSO nejpozději 15 dní před datem konání schůze. Je-li presidium písemně vyzváno nejméně třetinou členů je povinno svolat valnou hromadu. Presidium ČHSO má nejméně deset členů. Valná hromada volí presidium na dobu čtyř let. Volby připravuje volební komise. O členství v presidiu se může ucházet každý oprávněný člen ČHSO i na vlastní žádost. Je koncepčním orgánem ČHSO a dbá na dodržování idejí a pravidel Speciálních olympiád. Pro zajištění obměny presidia nemůže být jeho členem zvolen ten, kdo by v okamžiku zvolení překročil hranici devíti let souvislého členství v presidiu v každém volebním období musí být zajištěna obměna nejméně čtyř členů presidia oproti předchozí řádné volbě. Řádně zvolené presidium volí ze svého středu předsedu presidia – presidenta ČHSO a jednoho místopředsedu – vicepresidenta . Předseda a místopředseda řídí činnost prezidia a reprezentují prezidium ve vztahu k ostatním orgánům ČHSO. Prezidium o své činnosti podává zprávu Valné hromadě. Předseda a místopředseda se současně se svým zvolením stávají členy výkonné rady ČHSO, která je výkonným orgánem. Presidium dále jmenuje na dobu svého funkčního období (čtyři roky) tři další členy Výkonné rady do funkcí národního ředitele, sportovního ředitele a technického ředitele. Národní ředitel, předseda presidia a technický ředitel působí jako statutární zástupci ČHSO, každý nich je oprávněn jednat samostatně. Presidium se schází nejméně dvakrát ročně, schvaluje plán činnosti, činnost výkonné rady, orientační rozpočet ČHSO a zprávu výkonné rady o hospodaření. Presidium rozhoduje o zásadních otázkách činnosti ČHSO a je oprávněno měnit Stanovy. Složení presidia z

hlediska odborné kvalifikace členů, zastoupení rodinných příslušníků sportovců a členství zástupců osob s mentálním postižením v Presidiu upravuje Jednací řád.

Výkonná rada

Výkonná rada řídí činnost ČHSO ve smyslu úkolů, zmocnění a pověření určených presidiem. Získává finanční prostředky pro akce a provoz na celonárodní úrovni a rozhoduje o jejich použití. Zprávy o činnosti předkládá presidiu na schůzích presidia. Výkonná rada reprezentuje ČHSO v ČR i v zahraničí a je partnerem orgánů SOI a SOE.

Členy rady jsou:

President a vicepresident ČHSO, zvolení presidiem a dále národní ředitel, sportovní ředitel a technický ředitel, jmenovaní presidiem. V čele rady stojí národní ředitel, jeho zástupci jsou předseda presidia a technický ředitel. Rada může jmenovat a odvolávat další členy rady, a to i mimo členy presidia. Pro své činnosti může výkonná rada jmenovat své zvláštní zástupce a aparát i mimo členy rady. Rada jmenuje a odvolává zejména ředitele jednotlivých sportovních odvětví. Výkonná rada je oprávněna zajišťovat odborné práce a podpůrné činnosti na základě smluv s právníckými i fyzickými osobami.

Revizní komise

Kontroluje dodržování stanov a ostatních norem ČHSO. Dbá na to, aby činnost odpovídala obecně závazným právním předpisům. Kontroluje veškerou hospodářskou činnost hnutí a dozírá nad jeho majetkem. O své činnosti podává zprávy presidiu a valné hromadě. Revizní komise musí být minimálně tříčlenná. Členy komise volí na dobu čtyř let valná hromada. Členství je omezeno na dvě po sobě následující funkční období. Členem revizní komise nemůže být osoba, která je současně členem presidia nebo výkonné rady ČHSO. Podrobnosti týkající se úředního postupu orgánů ČHSO upravuje Jednací řád, který na návrh výkonné rady schvaluje presidium.

Právní subjektivitu mají :

a) ČHSO

b) hospodářská zařízení ČHSO ode dne zapsání do podnikového rejstříku u příslušného soudu.

Majetek ČHSO tvoří hmotné a finanční prostředky získané

a) z členských příspěvků

b) z případných dotací, darů a odkazů (osob a organizací)

c) z případných příjmů z hospodářské činnosti

d) z ostatních zákonných příjmů a výnosů

Majetek je spravován podle obecně závazných právních předpisů. ČHSO vzniklo ustavením na zakládající valné hromadě, konané dne 24.4. 1990 . Může zaniknout rozhodnutím dvouřetinové většiny valné hromady za účasti nadpoloviční většiny členů nebo korespondenční formou vyjádřením nadpoloviční většiny členů. Dále může zaniknout sloučením s jinou organizací podle již uvedených pravidel nebo rozhodnutím státního orgánu v souladu se zákonem. Při zániku zabezpečí presidium vyrovnání všech závazků ke dni zániku ČHSO a o zbylém majetku rozhodne likvidační komise ustanovená valnou hromadou nebo presidiem (STANOVY ČHSO, 2003).

Posláním Hnutí je rozšiřovat základnu pro pravidelné odborně vedené cvičení a sportování osob s mentálním postižením. Inicjuje podporu státních orgánů, hospodářských, společenských a jiných organizací a zajišťuje metodickou, organizační a finanční podporu pro sportovní aktivity. Důležité je školení trenérů jednotlivých sportů. Školením by měli projít všichni trenéři, kteří chtějí být registrováni v systému ČHSO. Proškolení alespoň jednoho trenéra z klubu je podmínkou registrace klubu v ČHSO.

- Školení základní (instruktorů) se absolvuje jen jednou. Na ně navazuje školení trenérů pro konkrétní sport, což je zase podmínkou pro registraci klubu pro daný sport. Školení trenérů daného sportu organizují ředitelé sportů

- Školení základní se konají každoročně v Olomouci na FTK UP, a to 2x ročně o víkendech - pátek 14 hod. až neděle 12 hod.: jarní termín - týden před nebo po velikonocích, podzimní termín - týden před - po svátcích 28. října.
- Součástí základního školení je školení trenérů v přizpůsobených sportech a v bocce.
- Pak následují krátká informační "doškolení" pro každý sport vždy při příležitosti konání národní soutěže v daném sportu (OFICIÁLNÍ STRÁNKY ČHSO, on-line).

Hnutí sdružuje 151 sportovních klubů SO z celé ČR, v těchto klubech je do pravidelného sportování zapojeno téměř 3000 mentálně postižených sportovců a přes dalších 850 členů, převážně trenéru a tzv. partnerů spoluhráčů ve sjednocených sportech. Od svého vzniku úzce spolupracovalo s Výborem dobré vůle, s paní Olgou Havlovou. Od r. 1993 je Hnutí oficiálně uznáno a podporováno Radou sportovní reprezentace ČR, což umožňuje českým speciálním olympionikům účastnit se světových a evropských soutěží.

Podmínky činnosti sportovního klubu v rámci ČHSO

- Sportovní klub je nezávislý, bez ohledu na to, kde je organizován.
- Minimální počet mentálně postižených sportovců nutný pro vznik klubu je 5. Jejich IQ nesmí být vyšší než 80.
- Počet sportovců v tréninkové jednotce závisí na druhu sportu, maximálně však 10 sportovců s mentálním postižením na 1 trenéra.
- Sportovní činnost v klubu se provádí pravidelně, nejméně 1x týdně.
- Všichni členové klubu, sportovci i trenéři, musí být pojištěni.
- Zástupci sportovního klubu se aktivně podílejí na činnosti ČHSO.

Národní hry SO jsou hlavní událostí na národní úrovni, v ČR se konají od roku 1991 respektive 1993 (1991 se konala 1. československá speciální olympiáda v Praze, v r. 1993 pak 1. česká letní SO v Olomouci). Od roku 1994 se hry konají pravidelně každé 2 roky a jsou pro registrované sportovce, trenéry i rodiče vrcholnou událostí nejen sportovní, ale i společenskou a kulturní. Od roku 2006 se Výkonná rada SO rozhodla ,

že se olympiády budou konat vždy jednou za čtyři roky. K tomuto rozhodnutí byla rada donucena z finančních důvodů. Náklady na uskutečnění takto velké akce neustále rostou.

Sídlo: Říční 6, Praha 1, 118 00

- patronka: Livia Klausová
- čestný předseda: Vlastimil Harapes
- Výkonná rada: Martina Středová (národní ředitelka), Lubomír Kurz (prezident), Hana Urbanová (víceprezidentka), Olga Kurzová (technická ředitelka), Hana Válková (sportovní ředitelka), Dagmar Dědková (ČESKÉ HNUTÍ SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD, 2004)

Složení Výkonné rady bude platit do března 2011, kdy na Valné hromadě bude zvoleno nové.

2.2.1 Charakter her

Celý program SO má tedy vedle vlastní sportovní hodnoty velký význam sociální, kdy sportovci vstupují do uznávaných a oceňovaných rolí závodníků a v neposlední řadě přispívá i k obohacení citového života mentálně postižených sportovců a jejich rodičů, kteří mnohdy poprvé v životě mohou se svým dítětem prožít pocit úspěchu a radosti. Mezinárodní program SO (SOI) má svá přesná pravidla. Jeho posláním je nabídnout mentálně postiženým pravidelnou sportovní činnost během celého roku. Tato pravidelná odborně vedená sportovní aktivita mentálně postižených tvoří vlastní speciální olympijský program a může v současnosti zahrnovat 20 letních světových sportů (atletika, plavání, gymnastika, badminton, košíková, volejbal, kopaná, házená, kuželky, bocce, vzpírání, jezdeckví, bruslení na kolečkových bruslích, cyklistika, jachting, softball, tenis, stolní tenis, golf a judo) a 5 zimních (sjezdové lyžování, běžecké lyžování, krasobruslení, rychlobruslení, halový hokej) sportů. V České republice jsou zastoupeny tyto druhy sportů : atletika, plavání, gymnastika, košíková, volejbal, kopaná, bocce, stolní tenis. Zimní sporty : sjezdové lyžování, běžecké lyžování, floorhokej(halový hokej), snowboarding, snouschuing (chůze na sněžnicích). Náš národní sport je přehazovaná. České hnutí speciálních olympiád předkládá návrh na

uznání přehazované jako národního populárního sportu. Po uznání se může stát i olympijským sportem. Tento sport se od roku 1968 v některých oblastech ČR rozvíjí a při sportovních hrách mentálně postižené mládeže jsou pravidelně zařazovány i turnaje v přehazované. Přehazovaná vznikla z potřeby vytvořit soutěživou hru s míčem, která by využila základních dovedností v házení, chytání a jejich rozvíjení v různých herních situacích. Je vhodnou přípravou k provozování dalších náročnějších sportů pro mentálně postižené, jako je košíková, odbíjená, házená. Mohou ji provozovat i sportovci s nižší úrovní schopností, neboť zpracování míče na vlastní polovině hřiště dává šanci pohybově pomalejším i těm, kteří mají zpomalené reakce na podněty a rozhodovací schopnosti. Procvičuje se i prostorová orientace, pohyblivost, motorika. Rozvíjí se myšlení, učí se používat ve hře taktiky. Je vhodným sjednoceným sportem, kdy část družstva tvoří partneři, kteří v počátcích tréninku vhodně hru usměrňují a podporují vytváření správných dovedností. Na poslední speciální olympiádě byl představen jako demonstrační sport florbal (ČHSO, 2010).

SO hry pak představují vyvrcholení SO programů a mohou být pořádány na různých úrovních - regionální, národní, mezinárodní, evropské a světové. Základní ideou SO her je nabídnout mentálně postiženým společenství vzájemné rovnosti, akceptování a respektu. Z této myšlenky vychází i principy a zásady, které musí být při SO hrách dodržovány, ať už se jedná o hry na jakékoli úrovni. Účast na hrách je umožněna všem mentálně postiženým, kteří jsou zapojeni do pravidelné sportovní činnosti ve sportovních klubech, nejsou stanoveny výkonnostní limity, nikdo není z účasti na hrách předem vyloučen pro nesplnění výkonu. Respektování těchto principů přispívá k tomu, že SO hry jsou hrami pohody, radosti a dobré nálady, hrami, na kterých vládne zdravý duch sportovního zápolení, kde však neúspěch nevede ke smutku a traumatům, neboť radost z účasti je právě tak velká jako radost z vítězství. Na všech SO hrách mohli účastníci zažít tu krásnou atmosféru pohody, radosti a vzájemného porozumění, neboť tyto hry doslova naplňují ono známé Coubertinovo heslo "Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se." Jak říká zakladatelka SO paní Eunice Kennedyová- Shriverová : Speciální olympiáda je tou nejčestnější olympiádou - není zde žádný doping, žádné taktizování, žádné finanční machinace, jde zde o ryzí sportování, kdy mnozí sportovci překonávají sami sebe. (ČHSO, 2004). Posláním je celoroční trénink, zapojit se mohou osoby s

mentálním postižením už od věku 8 let a IQ není vyšší než 80 a byly diagnostikovány odborníky jako osoby s MP, byly určeny jako mentálně postižené osoby v oficiálních měřeních nebo mají významné poruchy v učení z důvodu kognitivních nedostatků a vyžadují speciálně upravené instrukce. Jak už bylo zmíněno, základním kritériem výběru pro účast je celoroční aktivita a snažení jedince. Pojem kvalifikace či výběru dostává v SO poněkud jinou náplň než obvykle. Jde o to, rozdělit závodníky do skupin na základě přibližně stejných pohybových dovedností, aby každý měl stejnou šanci uspět. K důležité zásadě her patří i to, že odměňování jsou všichni účastníci. Pro slavnostní vyhlášení výsledků je připraveno 8 stupňů vítězů, závodníci na 1. až 3. místě jsou odměněni medailemi, na 4. až 8. místě stužkou. Všichni stojí na stupni vítězů a nikdo není traumatizovaný neúspěchem. Sportovci s menším zdravotním postižením rozlišují rozdíl mezi stužkou a medailí. Snaží se být lepší. U individuálních sportů se sportovci dělí dle schopností, pohlaví, věku a výkonu. Podle kvalifikačních výsledků se přeřadí do finálových skupin. Úkolem SO je zajistit shodné a spravedlivé podmínky soutěže, bezpečnost sportovců, srovnávání jednotlivců, skupin. Zajistit dobrý prožitek z her a sportu, zachovat vhodné klima pro trénink a zlepšování sportovců, udržet sportovní disciplínu na dané a dále stoupající úrovni a integritu SO a světové srovnání. Přínosem je nejen zlepšování fyzické a duševní zdatnosti, odvaha a radost, podíl na rozvoji nadání a dovedností, ale také rozvoj sociálních vztahů rodin, sportovců a společnosti. Do sportování se mohou zapojit i lidé s vážnějším postižením a to do přizpůsobených sportů. Mohou být individuální nebo kolektivní. Sportovci s těžkým postižením se dělí po osmi a to podle věku, někdy podle pohlaví. Soutěž je organizována jako víceboj. Např. Skok z místa, skok dosažný, hod na cíl, opičí dráha. Přizpůsobené sporty jsou i pro vozíčkáře (plavání, atletika). Kolektivní přizpůsobené sporty jsou např. hry s padákem, stavba z kostek. Sportovci dostávají účastnické stužky, všichni jsou odměněni (VÁLKOVÁ, 1998).

Sporty speciálních olympiád se tedy dělí na tzv.

Olympijské – jsou to sporty, které jsou tradičním obsahem novodobých OH nebo se dokonce vyvinuly z her antických (atletika, jízda, plavání). Jsou rozděleny do struktury her zimních a letních.

Demonstrační - smyslem těchto sportů je rozšířit další možnosti sportovců v tréninku nebo je zařadit do programu následujících her.

Prizpůsobené - umožňují začlenit se do hnutí SO všem sportovcům. Umožňují účast v tréninku, v regionálních či celostátních soutěžích i těm, kteří regulérní disciplíny dosud nemohou absolvovat. Disciplíny přizpůsobených sportů se vypisují pro sportovce s hlubším mentálním postižením bez ohledu na věk nebo sportovce začínající, nejmenší nebo starší, pro které už sama účast je významným výkonem. Prizpůsobené sporty jsou ideální možností zúčastnit se pohybové přípravy i soutěží pro jedince s kombinovanými vadami a s potížemi s imobilitou. Jejich provádění mají určité zásady, které se musí dodržovat.

1. Zvolit vždy takové PS, aby se jich mohli zúčastnit především sportovci s hlubším mentálním postižením a s kombinovanými vadami.
2. Dodržovat zásadu bezpečnosti právě proto, že se disciplín účastní méně zkušeně.
3. Upravit prostředí soutěží v PS tak, aby bylo veselé, barevné, podněcující, ale vždy se udržuje atmosféra soutěže.
4. Při soutěžích umístit sportoviště PS tak, aby byly ve středu divácké pozornosti, i když se v PS neměří a na 1. stupeň vítězů vystupují všichni finalisté, závodníky je třeba hodnotit a povzbuzovat.

Sjednocené sporty - kombinují se jedinci s mentálním postižením (sportovci) a bez postižení (partneři). Sportovec by měl být schopen začlenit se a soutěžit bez neúměrného rizika úrazu, v souladu s pravidly, bez významného přizpůsobování se partnera a způsobem, který přispívá k úspěchu týmu. Partner by měl schopen začlenit se a soutěžit bez významného omezení a přizpůsobení se sportovcům.

SOI prostřednictvím národních programů garantuje hry všech úrovní. Klade důraz především na světové hry jako vrchol sportovního snažení sportovců s mentálním postižením. Základem pro pokračování ve vyšších typech soutěží jsou národní hry a turnaje.

1. Světové hry

Pořádají se v pravidelném olympijském cyklu letní – zimní hry co dva roky. Pro pořadající místo bývají hlavní sportovní akcí roku.

2. Kontinentální (regionální) hry

Pořádají se (nebo nepořádají) v dohodnutém systému podle nabídky kontinentů a časových a ekonomických možností. Struktura a požadavky jsou jako při světových hrách

3. Sportovní turnaje

Soutěže v daném vypsaném sportu pro širší účast (evropská, střeoevropská apod.). Struktura a požadavky jsou jako při hrách světových či kontinentálních.

4. Národní hry

Jsou vrcholnou akcí daného národního programu. Opakují se ve stanovených cyklech. Obsahem je maximum sportů, které národní program rozvinul na odpovídající úroveň a v místě konání jsou pro ně odpovídající podmínky. Na národní hry lze v omezeném počtu pozvat zahraniční účastníky (VÁLKOVÁ, 1998).

2.2.2 Neoficiální československá výprava sportovců s mentálním postižením

Ve světě probíhají soutěže SO už od roku 1963, kdy paní Eunice Kennedyová pořádá letní tábor pro mentálně postižené děti i dospělé ve svém domě v Marylandu. Obdobné letní tábory pořádají v letech 1964-1968 stovky soukromých organizací, finančně podporovaných Nadací Josepha Kennedyho. První mezinárodní hry speciální olympiády byly uspořádány v roce 1968 v Chicagu na stadionu Soldiers Field. Těchto her se zúčastnilo tisíc mentálně postižených sportovců ze 26 států USA, Kanady a Francie. Ve stejném roce byl Special Olympics International (SOI). Oficiální souhlas Mezinárodního olympijského výboru k užívání názvu OLYMPIÁDA získává SOI v roce 1971. O šest let později se pořádá první světová speciální olympiáda v Coloradu. Program speciálních olympiád přijal v roce 1985 oficiální logo a symboliku. Speciální olympiáda má právo používat ceremoniál jako světové olympijské hry, včetně olympijského ohně. Kromě oficiálního loga, zvolí si každé místo své a používá ho během konání speciální olympiády (ČESKÉ HNUTÍ SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD,

1996). Představitelé mezinárodního hnutí Speciálních olympiád měli snahu o rozšíření tohoto programu SO do tehdejšího Československa již v druhé polovině osmdesátých let. Dokonce v roce 1984 navštívila Prahu zakladatelka SO Eunice Kennedy Shriver. O dva roky později měl v Praze přednášku pro MPSV a ČSTV a SPMP ředitel SOE pan Bernard Jordan z Belgie, protože uměl jen francouzsky, byla požádána o pomoc s tlumočením paní Martina Středová. Díky tomuto setkání společně s paní Olgou Kurzovou v roce 1988 na jeho pozvání měly poprvé možnost navštívit v Bruselu Národní hry SO Belgie. Na těchto hrách se přesvědčily, že je možné pořádat hry, které jsou plně otevřené veřejnosti, kdy rodiče jsou hrdí na výsledky svých dětí s mentálním postižením a že je možné, aby žila speciální olympiádou celá společnost. Tato myšlenka se jim velice líbila tak, že chtěly tuto myšlenku prosadit i v Československu, bohužel poměry tomu nebyly nakloněny (PAVLIŠTOVÁ, on-line 2010). Dosud byly pořádány hry pouze v ústavech sociální péče, které byly regionální nebo krajské. Do krajských her se dostávali svěřenci dosažením určitého limitu, nebyl potřeba pravidelný trénink, nebyli organizováni v klubech. Toto uspořádání bylo diskriminační a nespravedlivé. Paní Olga Kurzová se o tom přesvědčila i v ústavu, ve kterém v této době pracovala jako vedoucí vychovatelka - Ústav sociální péče - fakultní zařízení (ČHSO, 2004). Na jaře 1989 podnikli na vlastní náklady a za podpory Sdružení pro pomoc mentálně postiženým s 10 lidmi s mentálním postižením z Prahy, Brna, Bratislavy cestu do Polska na jejich národní hry SO, na kterých se setkali s paní Eunice Kennedyovou-Shriverovou, jenž při rozhovoru s nimi vyslovila přesvědčení, že se určitě setkají na světových hrách SO v roce 1991 v Mineapolis v USA. Právě v té době to bylo něco neuvěřitelného, netušili jak blízko byla pravdy (PAVLIŠTOVÁ, on-line 2010).

2.3. Vznik a vývoj Speciálních olympiád v České republice

Ve stejném roce, kdy se zúčastnila československá výprava polských národních her, založily paní Olga Kurzová a paní Martina Středová přípravný výbor Československého hnutí SO. V dubnu 1990 byla ustavující schůze v Malostranské besedě za účasti profesora Franka Haydena z Kanady, nového ředitele SO Evropa a Maieusze Damentka tehdy člena SO Polska, v současné době ředitele SOE pro sport (PAVLIŠTOVÁ, on-line 2010). České hnutí speciálních olympiád (ČHSO) navazuje na činnost světového a evropského hnutí speciálních olympiád (SOI). Je oficiálním akreditovaným národním

programem, jeho hlavním účelem je rozvíjet a uplatňovat myšlenky SO v ČR ve prospěch rozvoje osobnosti lidí s mentálním postižením. Je to nezávislá a nevýdělečná organizace, dobrovolná, registrovaná jako občanské sdružení. Organizuje akce speciálních olympiád v ČR a zajišťuje zapojení ČR do mezinárodních programů SO (VÁLKOVÁ, 1998). Se založením ČHSO velmi aktivně pomáhali kromě Marty Středové a Olgy Kurzové také její manžel Lubomír Kurz, profesorka Hana Válková, Dagmar Dědková, Hana Svobodová, Hana a Standa Urbanovi ze Slovenska, Jan Skott, Erika Holotová a Eva Lysičanová. Velká příznivkyně národních her od založení byla paní Olga Havlová, která se her nejen zúčastňovala, ale velmi aktivně pomáhala se získáváním sponzorů. Nyní je hlavní patronkou paní Lívie Klausová (PAVLIŠTOVÁ, 2010, on-line).

2.3.1 Přehled jednotlivých ročníků

Národní hry SO na národní úrovni jsou hlavní události. V České republice se konají od roku 1991 (1.československá speciální olympiáda v Praze, respektive 1. česká letní SO v Olomouci v roce 1993). Uvádím nejen přehled národních her SO v České republice, ale i účast českých sportovců na světových hrách a tradičních zimních hrách v Malé Úpě. U některých ročníků uvádím podrobnější informace, zejména o účasti českých sportovců na světových hrách a ze speciálních olympiád v České republice.

1990 - účast čs. Sportovců na evropských hrách v Glasgow

1991 - květen -účast na národních hrách SO v Belgii a Polsku

1991 - červenec – 1.čs. Národní hry SO v Praze

1991 - červenec - účast na světových hrách SO v Minnesotě v USA

1992 - leden –1.čs.zimní hry SO v Malé Úpě v Krkonoších

1992 - červenec – 2.čs. Národní letní hry SO v Bratislavě

1992 - říjen–účast na mezinárodních hrách SO v Barceloně

1993 - leden - zimní hry SO v Malé Úpě

1993 - březen – účast na světových zimních hrách v Rakousku

1993 - květen- účast na národních hrách SO v Belgii

1993 - červenec – 1.české národní hry SO v Olomouci

1994 - leden-tradiční národní zimní hry v Malé Úpě

1994 - únor-účast na zimní SO v Polsku – běžecké lyžování
 1994 - březen-účast na zimní SO v Polsku-sálový hokej
 1994 - květen-na maďarské národní SO v Budapešti
 1994 - červen-účast na slovenské národní SO v Bratislavě
 1994 - červenec-účast na mezinárodních hrách SO v Rakousku
 1994 - srpen-2.české národní letní hry SO v Praze
 1994 - leden-zimní hry SO v Malé Úpě
 1995 - červenec-účast na světových letních hrách SO v USA
 1996 - leden-tradiční zimní hry SO v Malé Úpě
 1996 - březen-účast na mezinárodních zimních hrách SO v Rakousku
 1996 - červenec-3.české letní hry SO v Praze – Memoriál Olgy Havlové
 1998 - červenec-4.české letní hry SO v Praze
 2000 - červenec-5.české letní hry SO v Praze
 2002 - červenec-6.české letní hry SO v Olomouci
 2003 - jedenácté světové letní hry SO v Irsku
 2004 - červenec-7.Česká letní speciální olympiáda České Budějovice
 2005 - účast na Světových zimních hrách speciálních olympiád pro sportovce s mentálním postižením, konaných v japonském Naganu
 2006 - červenec-8.Česká letní speciální olympiáda ve Zlín (ČESKÉ HNUTÍ SO, 1996)
 2007 - účast na 12.světových letních hrách v Šanghaji v Číně
 2008 - První národní zimní olympiáda
 2010 - červenec-10.Česká letní speciální olympiáda v Praze (ČHSO, on-line2010).

Účast českých sportovců na světových hrách :

1991 - 8. mezinárodní letní hry Speciálních olympiád
 jsou uspořádány od 19. – 27. 7. v Mineapolis, v americkém státě Minnesota. Her se zúčastnilo 6000 mentálně postižených sportovců ze 100 zemí celého světa ,včetně sportovců z ČSFR (ČHSO, 2004).

1993 - 5. mezinárodní zimní hry Speciálních olympiád

Poprvé se konají zimní hry Speciálních olympiád mimo území USA, v rakouských městech Salzburg, Schladming a Ramsau. Proběhly ve dnech od 20. března do 27.

března. Her se zúčastnilo 1600 mentálně postižených sportovců z 50 zemí celého světa (včetně sportovců z ČR). Závodilo se v 5 sportech zařazených do programu her (ČHSO,2004).

1995 – 9. mezinárodní letní hry Speciálních olympiád

Jsou pořádány ve dne 1. - 9. 7. v New Haven, v americkém státě Connecticut.

Her se zúčastnilo 7000 mentálně postižených sportovců ze 143 zemí celého světa (ČHSO, 2004).

1997 – 6. mezinárodní zimní hry Speciálních olympiád

Hry se konaly ve dnech od 1. února do 8. února a to v Torontu, v kanadském státě Ontario. Her se zúčastnilo 2000 mentálně postižených sportovců ze 73 zemí celého světa, kteří závodili v 21 sportech zařazených do programu her (ČHSO, 2004).

1999 - 10. mezinárodní letní hry Speciálních olympiád

Byly pořádány v Raleigh, Durham a Chapel Hill area, v americkém státě Severní Karolína ve dnech od 26.června do 4. července. Her se zúčastnilo 7000 mentálně postižených sportovců ze 150 zemí celého světa, kteří závodili v 19 sportech zařazených do programu her. Českou republiku reprezentovalo 38 sportovců z 16 klubů ČHSO. (ČHSO, 2004).

2001 - 7. mezinárodní zimní hry Speciálních olympiád v Anchorage .

Konaly se ve dnech od 4. března do 11. března, v americkém státě Aljaška. Her se zúčastnilo 1800 mentálně postižených sportovců ze 70 zemí celého světa, kteří závodili v 7 sportech (ČHSO, 2004).

2003 - Jedenácté světové letní hry SO v Irsku

Byly uspořádány ve dnech 21. - 29.6. 2003 v Dublinu. Poprvé se konají letní hry Speciálních olympiád mimo území USA. Her se zúčastnilo 6500 mentálně postižených sportovců ze 150 zemí celého světa, kteří závodili v 18 sjednocených a 3 demonstračních sportech zařazených do programu her. Českou republiku reprezentovalo

65 sportovců, kteří závodili v 7 sportech (atletika, stolní tenis, cyklistika, plavání, gymnastika, volejbal, fotbal). Naši sportovci (56) přiváží celkem 35 medailí, z toho 20 zlatých (ČHSO, 2006).

2005 - 8. Zimní světové hry speciálních olympiád v Naganu

Hry se konaly v japonském Naganu ve dnech 26. února až 5. března 2005. Zúčastnilo se jich přes 2500 sportovců z 80 zemí a regionů, mezi nimi i 27 sportovců z 9 klubů z České republiky. Naši sportovci vybojovali 5 zlatých, 5 stříbrných a 7 bronzových medailí. Jarka Pilná přivezla dvě zlaté medaile ve sjezdu a obřím slalomu a ještě jednu bronzovou ve slalomu. Další zlaté si přivezl Lukáš Pawlik z běhu na lyžích na 1 km, Josef Loužil ze sprintu na 100 m a Marie Kociánová z běhu na 3 km. Floorhokejisté získali stříbrné medaile (ČHSO, 2006).

2007 – Světové letní hry v Šangaji

Na 12. světových letních hrách v Šanghaji v Číně ve dnech 28. září až 11. října reprezentovalo Českou republiku 47 sportovců a 20 členů doprovodu (vedoucí delegace, trenéři, lékař výpravy, čestní hosté). Sportovci byli vylosováni z vítězů národních her SO ve Zlíně (ČHSO, 2006)

2009 – Zimní světové hry v Idahu

Hry se konaly ve dnech 7. února – 13. února v Idaho, soutěžilo se ve vybraných zimních sportech. Slavnostní zahájení se konalo za účasti 2500 sportovců z 95 zemí celého světa. Česká sportovkyně, reprezentantka ve sjezdovém lyžování Jarmila Válková z Brna byla vlajkonošem Olympijské vlajky. Nejen pro Jarmilu, ale i pro celé České hnutí speciálních olympiád to byla opravdu velká pocta. V každé delegaci byl určen jeden sportovec, který nesl malý skleněný globus, ze kterého se postupně skládala skleněná pyramida. Zahajovací ceremoniál vyvrcholil zapálením olympijského ohně, právě uprostřed této skleněné pyramidy. Slavnostního zahájení se zúčastnila také řada známých osobností i sportovců, jako například gymnastka Nadja Comaneci nebo držitel zlaté olympijské medaile v krasobruslení Scott Hamilton (VÁLKOVÁ, 2009 on-line).

Speciální olympiády v České republice

1. národní hry SO Praha 1991

Byly to Letní hry SO, kterých se zúčastnilo okolo 250 sportovců asi ze 30 sportovních klubů. Soutěžilo se v atletice, plavání, stolním tenise, kopané, volejbalu.

V roce 1993 došlo k rozdělení nejen Československa ale i Československého hnutí SO na České a Slovenské hnutí SO. České hnutí se stalo nástupcem Čs.hnutí SO, takže se nemusel podstupovat nový akreditační proces u SOI. (PAVLIŠTOVÁ, on-line 2010).

1993- 1. národní ČESKÉ hry v Olomouci

Po rozdělení státu byly s organizovány narychlo, aby byla celostátní soutěž a udrželo se zapojení v SOI, byly jen dva sporty (atletika a přizpůsobené sporty). Her se zúčastnilo přibližně 500 účastníků. (ČHSO, 2006)

2. Česká speciální olympiáda Praha 1994

Probíhala na Rošického stadionu od 31. srpna do 3. září. Tato olympiáda dohromady s předchozími dvěma československými speciálními olympiádami to byla již čtvrtá národní speciální olympiáda. Zúčastnilo se jí na 750 sportovců nejen z celé České republiky, ale i sportovci ze zahraničí a to z Belgie, Polska, Slovenska a Španělska. Zázemí pro sportovce poskytly strahovské vysokoškolské koleje. Olympiáda tentokrát nezačínala až na Strahově, ale v kanceláři ČHSO v Říční ulici, odkud hodinu před zahájením vyběhla štafeta s pochodní a vlajkou speciálních olympiád. Štafetu zorganizoval odbor tělesné přípravy a sportu MV ČR.

1996 - červenec-3.české letní hry SO v Praze – Memoriál Olgy Havlové

1998 - červenec-4.české letní hry SO v Praze

2000 - červenec-5.české letní hry SO v Praze

V srpnu 2002 postihly Českou republiku rozsáhlé povodně, bohužel byla zatopena i kancelář ČHSO a skoro všechny informace a záznamy byly zničeny.

2002 - červenec-6.české letní hry SO v Olomouci

Her se zúčastnilo 800 sportovců, dále doprovod, rozhodčí a volentéři. Celková účast byla přibližně 1 400 účastníků (ČHSO, 2006).

2004-červenec-7. Česká letní speciální olympiáda České Budějovice

Her se zúčastnilo 615 sportovců ze Slovenska, Irska, Monaka a samozřejmě z České republiky (zastoupení z 82 klubů). Soutěžilo se v cyklistice, stolním tenise, v plavání, odbíjené, kopané, přehazované, bocce a v tzv. Přizpůsobených sportech pro sportovce s těžším stupněm postižení. Kromě sportovců se her účastnilo na 200 trenérů, doprovodu z jednotlivých klubů, organizátorů a na 200 volentérů (studentů z českobudějovických škol), skautů, zástupců sponzorů, lékařů a zdravotnic (ČHSO, 2004 on-line).

2006 – červenec - 8. Česká letní speciální olympiáda ve Zlíně

Her se zúčastnilo 716 sportovců ze 104 klubů, z toho 3 zahraniční z Dánska, Monaka a Slovenska a 480 partnerů, volentérů a ostatních účastníků. Celkový počet činil 1 044 účastníků (ČHSO, 2006).

2010 – červenec – 10. Česká letní speciální olympiáda v Praze

Tato výroční speciální olympiáda se konala ve dnech od 1. července do 4.července. Ještě před zahájením olympiády se ve čtvrtek 24. června 2010 uskutečnil společný běh policistů a sportovců speciálních olympiád s praporem ČHSO Prahou. Jeho cílem byla propagace těchto letních her SO mentálně postižených sportovců. Běh byl odstartován v 16,30 hodin ze sídla ČHSO a trasa vedla přes Kampu, Mánesův most na Staroměstském náměstí, kde policisté rozdávali informační letáčky a pozvánky na letní hry. Běhu se zúčastnilo 20 běžců: 15 policistů a 5 mentálně postižených sportovců (ČHSO, 2010 on - line).

Hlavním sportovištěm byl areál Julisky na Praze 6 (viz Příloha č. 1, foto č. 1). Ubytování a další sportoviště poskytla Vysoká škola zemědělská ve svém areálu v Suchdole, zde také proběhla registrace všech účastníků.

Zahajovací ceremoniál začal v 15,00 hodin na Julisce. Jednotlivé kluby odvedli volentéři (viz Příloha č. 1, foto č. 2, 3) před tribunu, kde proběhl hlavní ceremoniál her. Vytažení vlajek, hymny, olympijský slib sportovců přednesla úspěšná česká reprezentantka a medailistka ve stolním tenise Petra Menšíková ze sportovního klubu Slavoj SPMP Praha. Jan Jurečka z Českého atletického svazu se tohoto úkolu ujal za rozhodčí. Doběh na stadion a zapálení ohně pak již tradičně provedli Jarmila Kratochvílová a Vlastimil Harapes (viz Příloha č. 1, foto č. 4).

Oficiálního zahájení se zúčastnila paní Livie Klausová (viz Příloha č. 1, foto č. 5) spolu s řadou dalších významných hostů. Všechny sportovce pozdravil i předseda Českého olympijského výboru Mudr. Milan Jirásek. Tyto hry se konaly za významné pomoci Hl.města Prahy a nad hrami převzal záštitu pražský primátor Pavel Bém. Po oficiálním zahájení her, ve svém nabytém programu věnovala první dáma chvíli času, nám volentérům a pohovořila s námi (viz Příloha č. 1, foto č. 6, 7). Protože mě zajímal názor bývalé úspěšné běžkyně paní Jarmily Kratochvílové na problematiku pohybových aktivit mládeže a sportu všeobecně, nejen osob se zdravotním postižením, tak jsem oslovila a požádala o rozhovor (viz Příloha č. 1, obr. 8, 9). Vyjádřila názor, že pohybovým aktivitám se věnuje stále méně dětí a mládeže. Sama vede atletický oddíl a pozoruje, že zájem je čím dál menší. Shodly jsme se, že dnešní mládež raději tráví volný čas u televize nebo u počítače. Mnozí rodiče ani jinou náplň volného času svých dětí nehledají, protože jsou hodné a nevyžadují větší pozornost.

Po zahajovacím ceremoniálu následoval kulturní program. Na koncertě vystoupila Lucie Bílá a houslový virtuos Pavel Šporcl, oba bez nároku na honorář (viz Příloha č. 1, foto č. 10, 11, 12, 13). Hudební vystoupení přijímali všichni účastníci s velkým nadšením.

Druhý den, 2. července odstartovaly soutěže jednotlivých sportů. Atletika, fotbal, plavání, gymnastika a volejbal na stadionu Juliska. Stolní tenis, bocce a cyklistika v Suchdole. Všichni sportovci byli plni odhodlání, nadšení a bojovali ze všech sil (viz Příloha č. 1, foto č. 14, 15).

Seznam sportovních klubů na 10. Speciální olympiádě v Praze

Název klubu	Obec	kontakt	Celk.	Ub	Spo	Part	Tre	Ost
			k.	yt.	rt.	n.	n.	.
Sportovní klub RACEK	Benešov	Čumplová Jana	7	7	5	0	2	0
SK Na Výsluní	Bílsko 38	Ingr Jiří	8	8	6	0	2	0
Mačkovské Kočky	Blatná	Čížková Jana	8	8	6	0	2	0
Světlov Bojkovice	Bojkovice	Kouřilová, PaedDr. Dana	8	8	6	0	2	0
SK Stéblo	Borotice 27	Homolková Alena	8	0	5	0	3	0
Slunečník	Brno	Kotyza Petr	15	15	12	0	3	0
Sportovní klub Černovice	Černovice	Kučera Michal	8	8	6	0	2	0

Černovice									
Spiridon	České Budějovice	Mgr. Lid'áková Monika	8	8	6	0	2	0	
SK Lvíčata	Dolní Lánov 240	Poláčková Renata	15	15	9	4	2	0	
Farmáři	^z Doubravčany	Vokal Luboš	6	6	5	0	1	0	
Doubravčan									
BESKYD Místek	Frýdek-Místek	Kalábová Helena	2	2	1	0	1	0	
Beskyd-Pržno	Frýdlant	^{nad} Červenková Eliška	3	3	2	0	1	0	
Hájští kohouti	Ostravicí								
Klokani	Háj u Duchcova	Boček Miroslav	11	11	7	2	2	0	
SK Klokani	Hajnice	Jašek Petr	13	13	10	0	3	0	
SK Kosatky	Havířov-Podlesí	Krejčí Margita	14	14	10	2	2	0	
Havířov									
INTEGRA Hradec	Hradec Králové	Ježková Pavlína	8	8	5	1	2	0	
Králové									
SK Horalky	Chvalčov	Světlíková Jana	11	11	9	0	2	0	
Klokani	Jankov	Trachtová Olga	8	8	6	0	2	0	
SK Lavina	Jankov	Čermáková Marcela	8	8	6	0	2	0	
Odlochovice									
Ježci Jihlava	Jihlava	Jelínková Hana	13	13	8	2	3	0	
Sportovní klub	Kopřivnice	Davidová Martina	6	6	4	0	2	0	
Motýlek									
Žijeme Ostrava	Krásné Pole	Vajda Jaroslav	5	5	4	0	1	0	
Barborka	Kroměříž	Skácelová Helena	8	8	6	0	2	0	
Vysočina	-								
Křižanov	Křižanov	Hájková Ludmila	8	8	6	0	2	0	
SK Barbora Kutná	Kutná Hora	Srholec František	8	8	6	0	2	0	
Hora									
Atletik Kvasiny	Kvasiny	Rázl Vladislav	8	8	6	0	2	0	
SK Slovácko	Kyjov	Úradník Václav	8	8	6	0	2	0	
Kyjov									
Korunka	Lanškroun	Jirásková Eva	12	12	7	0	2	3	
Agapáči Letovice	Letovice	Prudilová Zdenka	9	9	6	2	1	0	
SK Blesk při	Liběšice 1	Filip František	7	7	5	0	2	0	
Domově na zámku									
Sportovní klub	-Litvínov - Janov	Baumruková Marcela	8	8	6	0	2	0	
TARZANI									
SK Nautilidae	Louny	Bartošová Olga	4	4	3	0	1	0	
Louny									
SK Nováci Město	Město Albrechtice	Juráň Miloslav	11	11	5	5	1	0	
Albrechtice									

Sršni Milovice	Milovice	Jiroušková Petra	6	6	4	0	2	0
SO Monaco	Monaco	Muratori Marc	7	7	6	0	1	0
Včelky	Nalžovice 14	Dvořáková Vlasta	2	2	1	0	1	0
SK Světáci	Neveklov	Čejková Hana	13	13	10	0	3	0
Tloskov								
SK ORION	Nezamyslice	Trněná Lenka	8	8	6	0	2	0
Víceměřice								
Správní kluci	Nezamyslice	Kroupa Zdeněk	8	8	6	0	2	0
Nezamyslice								
SK Klíč Olomouc	Olomouc	Bazínková Ivana	8	8	6	0	2	0
SK Medúza Opava	Opava	Kokrdová Nikola	8	8	6	0	2	0
Humanita Ostrava	Ostrava - Hrabůvka	Obralová Jitřenka	8	8	6	0	2	0
Lišáci	Ostrava - Hrušov	Matyášková Šárka	7	7	5	0	2	0
SK Sluníčko	Ostrava - Muglinov	Mgr.Kaločová Vladimíra	8	8	6	0	2	0
SK Medvědi	Ostrava	-						
Třebovice	Třebovice	Zábranová Hana	17	17	10	4	3	0
SK HIP-HOP,	Ostrava - Vítkovice	Švestka Pavel	5	5	4	0	1	0
Ostrava-Vítkovice								
SVIŠTI	Otrokovice	Mgr. Kotová Kateřina	13	13	6	0	3	4
SK SPORT								
HŘÍBATA	Praha 1	Michalíková Zdeňka	5	0	4	0	1	0
PRAHA								
Hobiti Praha	Praha 10	Šlechtová Jitka	9	0	7	0	2	0
SK Olšiny Praha	Praha 10	Knapp Vladislav	7	0	5	1	1	0
								0
Odra Vilová	Praha 10	-						
	Strašnice	Seethalerová Jindra	9	0	6	0	3	

(ČHSO, 2010 on-line)

Pro představu průběhu sportovních soutěží jsem vybrala program soutěže v kopané, která probíhala jako unified, t.zn.,že v jednom družstvu hrají společně mentálně postižení sportovci se svými partnery. Přihlásilo se 7 družstev, která během 2 dnů sehrála systémem každý s každým celkem 21 zápasů. K úspěchu turnaje přispěl i tým rozhodčích ČMFS, vedený Ivanem Grégrem. Na turnaj se přišli podívat i bývalí výborní reprezentanti a legendy Dukly Praha Ivo Viktor a Günter Bittengel.

Pobesedovali se sportovci a s některými družstvy i vyfotili a rozdali fotografie a upomínkové předměty (viz Příloha č. 1, foto č. 16).

Časový program turnaje v unified kopané
10.letní hry české speciální olympiády

Pátek 2.7.2010 :

9,30	Slavnostní zahájení turnaje	
10,00 – 10,45	Psohlavci Stod – Kosatky Havířov	2 : 2
	Medvědi Třebovice – Hájští kohouti	6 : 5
10,45 – 11,30	Duha Zlín – Lvičata Dolní Lánov	1 : 6
	Hájští kohouti – Nováci Albrechtice	5 : 6
11,30 – 12,15	Kosatky Havířov – Medvědi Třebovice	1 : 4
	Nováci Albrechtice – Duha Zlín	4 : 2
12,15 – 13,00	Medvědi Třebovice – Lvičata Dolní Lánov	1 : 8
	Nováci Albrechtice – Kosatky Havířov	7 : 1
13,00 – 14,00	Polední přestávka	
14,00 – 15,00	Duha Zlín – Hájští kohouti	1 : 3
	Lvičata Dolní Lánov – Psohlavci Stod	8 : 1
15,00 – 16,00	Kosatky Havířov – Duha Zlín	3 : 5
	Psohlavci Stod – Medvědi Třebovice	2 : 4
16,00 – 17,00	Hájští kohouti – Psohlavci Stod	8 : 3
	Lvičata Dolní Lánov – Nováci Město Albrechtice	9 : 1

Sobota 3.7.2010 :

9,00 - 9,45	Nováci Město Albrechtice – Psohlavci Stod	7 : 2
	Lvičata Dolní Lánov – Hájští kohouti	6 : 1
9,45 - 10,30	Psohlavci Stod – Duha Zlín	2 : 4
	Medvědi Třebovice – Nováci Albrechtice	4 : 1
10,30 – 11,15	Kosatky Havířov – Hájští kohouti	0 : 6
	Duha Zlín – Medvědi Třebovice	2 : 7
11,15 – 12,00	Kosatky Havířov – Lvičata Dolní Lánov	3 : 7

Závěrečné pořadí fotbalového turnaje :

Lvíčata Dolní Lánov

Medvědi Ostrava – Třebovice

Nováci Město Albrechtice

Hájští kohouti Háj

Duha Zlín

Psohlavci Stod

Kosatky Havířov

(ČHSO, 2010 on-line)

Z dalších sportů mě velmi zaujala bocce, nejen z důvodu, že jsem u tohoto sportu pomáhala jako pomocník rozhodčího, ale i proto že jsem doposud o této hře neměla ani tušení. Bocce je podobná hře petang, ale hraje se v ohraničeném hřišti s pěti koulemi červené barvy a s pěti koulemi zelené barvy. Hlavní je malá kulička, která určuje kdo hraje, podle toho jaká koule je jí blíže. Bocce je velmi oblíbená a mohou jí hrát i sportovci vyššího věku nebo s těžším zdravotním postižením(viz Příloha č. 1, foto č.17).

VÝSLEDKOVÁ LISTINA BOCCE

TÝMY (DNE 2. 7. 2010)

SKUPINA A

1. Sandokan Těchobuz
2. SK Světáci Tloskov
3. SK Krkonoše při TJ Spartak ve Vrchlabí
4. SK Slavoj SPMP Praha
5. Odra Vilová

SKUPINA B

1. Team Všebořice
2. Tučňáci Trmice
3. SK SPORT Hřibata Praha
4. SK Vincentinum Šternberk
5. SK Medůza Opava

SKUPINA C

1. Slunečník Brno
2. Klokani
3. Paprsek Praha
4. Žijeme Ostrava
5. Agapáči Letovice
6. Vlaštovky Hloubětín

JEDNOTLIVCI (DNE 3. 7. 2010)

ŽENY SKUPINA A

1. Naďa (SK Medúza Opava)
2. Petra (Supermani)
3. Eleonora (Odra Vilová)
4. Vlasta(SK Medúza Opava)
5. Lucie (SK Světáci Tloskov)

ŽENY SKUPINA B

1. Petra (SK Krkonoše)
2. Jaroslava (Paprsek Praha)
3. Jiřina (SK Krkonoše)
4. Martina (Supermani)

MUŽI SKUPINA A

1. Stanislav (Team Všebořice)
2. Marek (SK Slavoj SPMP Praha)
3. Pavel (SK SPORT Hřibata Praha)
4. František (Rychlá rota Papírenská)
5. Ladislav (Paprsek Praha)

MUŽI SKUPINA B

1. Michal (SK Světáci Tloskov)
2. Marek (Vlaštovky Hloubětín)
3. Petr(SK Slavoj SPMP Praha)
4. Ladislav (Tučňáci Trmice)
5. Mirek (SK SPORT Hřibata Praha)
6. Radek (Agapáči Letovice)

MUŽI SKUPINA C

1. Václav (Tučňáci Trmice)
2. Ondřej (Vlaštovky Hloubětín)
3. Jakub (Odra Vilová)
4. Jan (Supermani)
5. Ivan (Rychlá rota Papírenská)

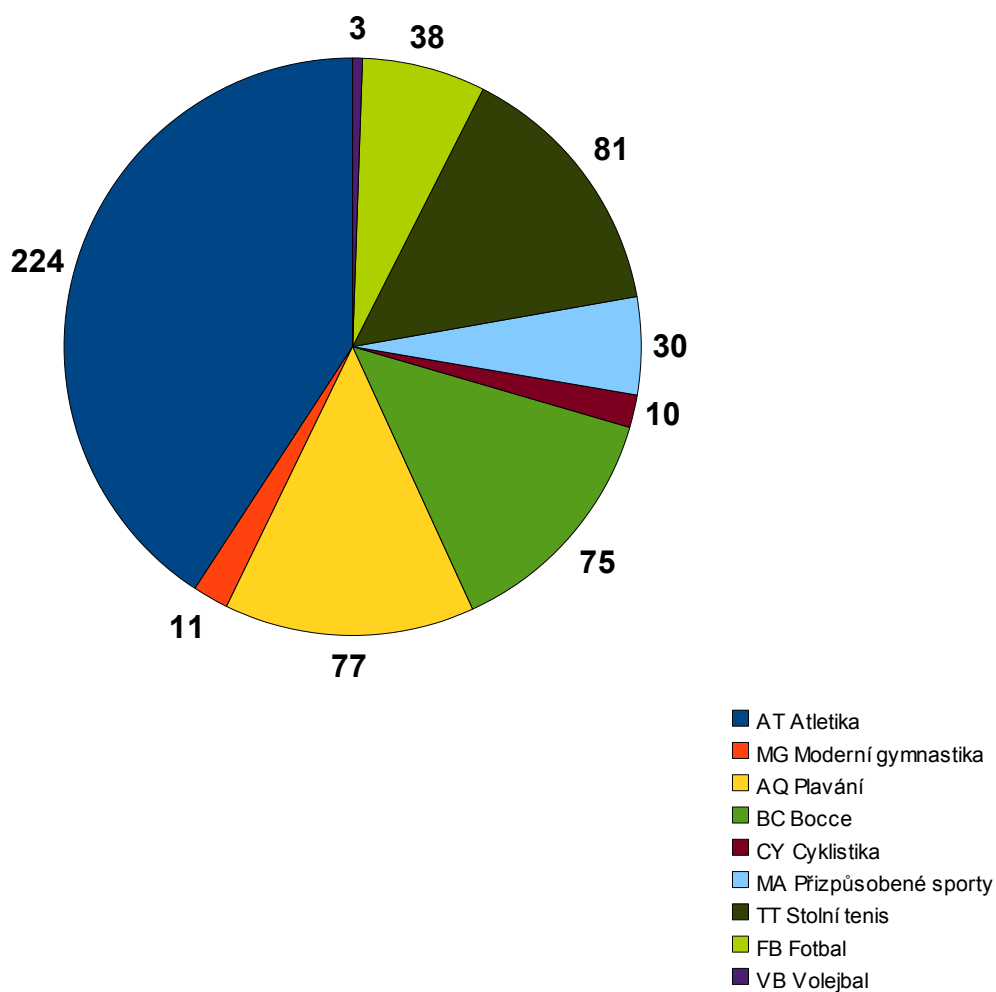
(ČHSO, on-line, 2010)

Sport je pro osoby s mentálním postižením velmi cenný prostředek, pomocí něhož mohou získávat a osvojovat si sociální, tělesné (kondiční) a psychologické schopnosti. Sport významně přispívá k rozvoji dobrého zdraví, může transformovat jejich život, dávat mu nové stimuly, pocit úspěchu, vlastní ceny, výkonu a sounáležitosti. Sport také může změnit život rodičů a celé rodiny. Schopnost, nikoliv handicap, je katalyzátorem změn (viz Příloha č. 1, foto č. 18 – 23).

Sportovci s mentálním postižením, soutěžící na vrcholové úrovni, jsou nejen vzorem pro ostatní, ale také napomáhají k odstraňování předsudků a ignorance ze strany většinové společnosti, které velmi negativně ovlivňují jejich životy. To znamená, že osoby s mentálním postižením jsou členy společnosti se stejnými právy, příležitostmi a povinnostmi jako kdokoliv jiný. Mají obdobné specifické potřeby, právě tak jako staří, mladí, nevidomí či tělesně postižení. (TILINGER, 2008 on-line).

Zajímalo mě jakému sportu se nejvíce právě osoby s mentálním postižením věnují, využila jsem informace ČHSO z X. České letní speciální olympiády a vytvořila jsem graf zapojení do jednotlivých druhů sportu. Největší počet sportovců byl v atletice, dalšími oblíbenými sporty jsou stolní tenis, plavání a bocce.

Graf č. 1 : Zapojení sportovců do jednotlivých sportů

Dalším doprovodným programem byla návštěva zoologické zahrady, tradiční diskotéka pro sportovce a program Zdravý sportovec.

Her se zúčastnilo 760 sportovců, partnerů a trenérů z 91 sportovních klubů z celé České republiky a jeden klub mezinárodní ze Speciální olympiády z Monaka. České národní hry SO 2010 jsou současně kvalifikačními hrami pro Světové letní hry speciální olympiády 2011 v Aténách (ČHSO, 2010 on-line).

3. PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

3.1 Cíl práce

Cílem práce je kompletizace materiálů souvisejících s problematikou Speciálních olympiád v České republice. Dílčím cílem bylo navázání spolupráce s ČHSO a účast na X. Speciální olympiádě v Praze.

3.2 Úkoly práce

Pro práci byly stanoveny následující úkoly:

- Objasnění zvolené problematiky v souvislosti s tematikou zdraví, výchovy ke zdraví a rozvojem zdravého životního stylu.
- Kompilace publikačních zdrojů
- Stanovení odborných otázek práce.
- Zpracování přehledu jednotlivých ročníků – místo a doba konání, charakter her.
- Participace na realizaci letní SO v ČR – 2010 Praha (komunikace a spolupráce s ČHSO, účast na SO).
- Kompletizace materiálů.
- Anketové šetření úspěšnosti konaného ročníku (odezva realizátorů i účastníků).
- Analyzování zjištěných výsledků, diskuse a stanovení závěrů práce včetně doporučení do praxe.

3.3 Odborné otázky

1. Předpokládám, že na X. Speciální olympiádě bude více účastníků než na dosavadních ročnících.
2. Předpokládám, že nadpoloviční většina sportovců nebyla na Speciální olympiádě poprvé.
3. Předpokládám, že se na dílčích ročnících Speciálních olympiád účast jednotlivých klubů nemění.

4. Předpokládám, že všichni sportovci jsou se svou účastí na Speciální olympiádě spokojeni.
5. Předpokládám, že naprostá většina volentérů bude pozitivně ovlivněna atmosférou Speciální olympiády.

4 METODOLOGIE

4.1 Použité metody

V teoretické části práce jsem použila metodu analýzy a syntézy odborných publikačních textů, včetně důvěryhodných elektronických zdrojů. Na základě této metody byl vytvořen kompilát. V praktické části pro sběr dat jsem využila anketové šetření. Pro vyhodnocení a analýzu zjištěných dat jsem použila procentuální vyjádření (patřící mezi nejjednodušší statistické metody). Pro lepší vizualizaci bylo použito grafické vyjádření.

Kompilace je text vzniklý složením myšlenek a závěrů sebraných z více jiných původních textů, ne však kopírování celých doslovných pasáží textu. Kompilace neobsahuje žádný nový tvůrčí poznatek k tématu, není výsledkem výzkumné činnosti autora, je pouze složením již známých a publikovaných faktů a podává ucelený pohled na danou problematiku. Použité zdroje se řádně citují a odkazují, výsledná práce je prezentována jako kompilace, nevydává se za originál (CHRÁSTKA, 2007).

Dotazníková metoda je shromažďování informací od dotazovaných osob a je určena pro hromadné získávání údajů. Její objektivní výsledek závisí na teoretické bázi, ze které tazatel vychází. Určujícím podkladem ke stylizaci otázek je promyšlená vědecká hypotéza, musí obsahovat podstatné rysy zkoumaných jevů a procesů. Dotazník se skládá ze dvou úkolových jednotek: otázka = položka.

Osoba, které je určen dotazník se nazývá respondent (recipient).

Dotazovaný (respondent) má označit tu položku, ta je identická s jeho názorem nebo znalostí o dané věci a pokud se jedná o možnost výběru, vyžaduje se, aby určil míru

souhlasu či nesouhlasu. Zadávání dotazníku se nazývá administrace (CHRÁSTKA, 2007).

4.2 Charakteristika souboru

Pro výzkumnou část práce byly určeny dva hlavní soubory, které byly označeny jako *Soubor S* (sportovci) a *Soubor V* (volontéři).

Soubor S zahrnoval celkem 400 účastníků v rozmezí 9 – 62 let, ve věkovém průměru 31, 88 let.

Soubor V zahrnoval 34 žen a 8 mužů ve věkovém rozmezí 18 – 59 let .

Charakteristika dotazníku jako hlavní techniky odborného zkoumání. Dotazníky vytvořené pro výzkumné šetření byly anonymní, byly určeny pro dvě odlišné skupiny. V úvodní části dotazníků byly zařazeny otázky zjišťující především sportovní klub, věk a jestli se účastní speciální olympiády poprvé.

První dotazník byl pro sportovce s mentálním postižením, dotazník se skládal z 8 otázek (příloha č. 2), pro skupinu voluntérů byl složen z 13 otázek (příloha č. 3). Vlastní otázky byly zkonstruovány na základě studia odborné literatury, za pomoci vedoucí práce a na základě vlastních praktických zkušeností. Skladba dotazníků je původní, dosud nepublikovaná. Dotazníky pro první cílovou skupinu byly distribuovány na letních hrách SO pomocí voluntérů na jednotlivých družích sportu, pomocí vedoucích klubů nebo mnou osobně. Druhá cílová skupina byla dotazována pouze mnou osobně, jelikož nebyla tak početná.

4.3 Organizace praktického šetření

Časový harmonogram:

Přípravná fáze	2/2010 - 6/2010
Praktické šetření	7/2010
Zpracování výsledků a jejich interpretace	8/2010 - 3/2011

V přípravné fázi byla nejprve navázán kontakt se zástupci Výkonného výboru Českého hnutí speciálních olympiád, jmenovitě s paní Olgou Kurzovou a Ing. Lubomírem Kurzem. Dohodli jsme se na postupu naší spolupráce a byla jsem pozvána na schůzku volentérů, která se konala 15. dubna 2010 od 16,00 hodin v kanceláři ČHSO. Po příjezdu na schůzku volentérů jsem byla překvapena velmi malou účastí. Byly jsme jen tři. Zklamáná byla i paní Kurzová, neboť oslovovala dopisem se žádostí o pomoc téměř všechny střední a vysoké školy. Nabídla jsem , že oslovím své spolužáky z Pedagogické fakulty, z katedry Výchovy ke zdraví. Poprosila jsem i o spolupráci vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Vlastu Kursovou, Ph.D., která předala informace ostatním ročníkům denního i kombinovaného studia.

Druhá informační schůzka se konala 12. června 2010 od 10,00 hodin v Denním středisku v Praze 10. Na této schůzce jsme mohli mluvit už o 46 přihlášených volentérech, z toho 26 bylo z Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích. Po organizačních změnách by se vše mohlo zvládnout, i když se původně se počítalo s 200 volentéry.

Praktické šetření bylo rozděleno do dvou etap. První etapa se týkala přípravy anketního šetření, příprava dotazníků pro sportovce a dotazníku pro volentéry. Druhá etapa proběhla přímo na X. české letní speciální olympiádě, po které bylo provedeno zpracování dotazníků a jejich vyhodnocení.

6. Myslíte si, že zájem o olympiádu stoupá nebo klesá (u jakého druhu sportu je větší účast) ?

Stoupá 81,3 %

Klesá 18,7 %

Z pohledu respondentů je větší účast u atletiky a bocce.

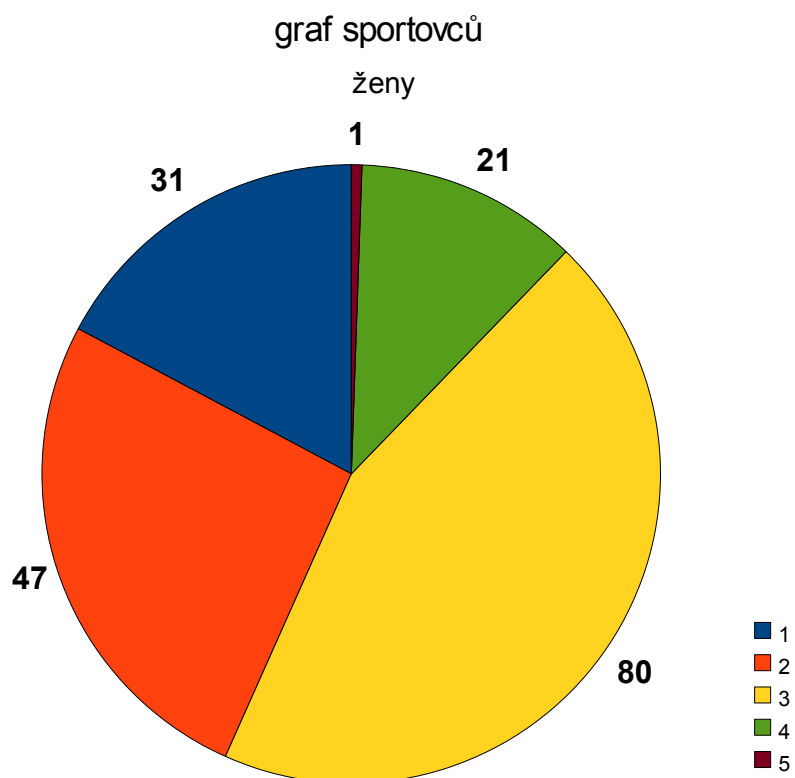
7. Co pro vás sportování znamená? Mohli byste být bez sportu?

Všichni účastníci speciální olympiády se shodli, že bez sportu by nemohli být. Cvičením relaxují, baví je a zlepšují si svou pohybovou zdatnost. Sport chápou jako svou životní náplň, odreagování a možnost seznámení s novými lidmi. Bez sportu, ne !

8. Co vám ve vašem životě dělá největší radost?

Na tuto otázku nejčastěji odpovídali účastníci sport, rodina, rodiče, zdraví, klid a pohoda, radost druhých, spokojenost se sebou a radost, kterou mohou dávat ostatním.

Graf č. 2: Rozdělení sportovců podle věku a pohlaví

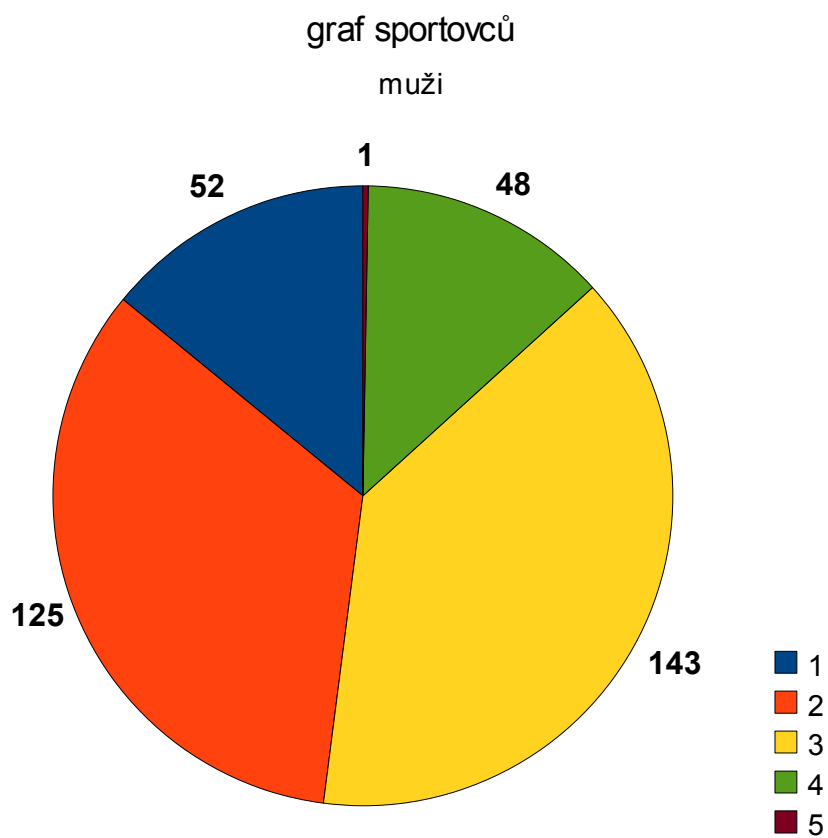
Věkové kategorie
Do 18 let
19 - 30 let
31 - 45 let
46 - 60 let
61 a více

Nejmladší účastnic : 9 let

Nejstarší účastnice: 62 let

Celkový počet žen: 180

Graf č. 3: Rozdělení sportovců podle věku a pohlaví

Věkové kategorie
Do 18 let
19 – 30 let
31 – 45 let
46 – 60 let
Nad 61 let

Nejmladší účastník : 9 let

Nejstarší účastník : 62 let

Celkový počet mužů: 369

5.2 Výsledky anketového šetření volentérů

Dotazníkové šetření u skupiny V bylo 100 % . Velikost skupiny činil 42.dotazovaných.
Dotazník se skládal ze 13 otázek.

1.Pracovali jste někdy s osobami se zdravotním postižením?

a) teoreticky 33,3 %

b) prakticky 28,6 %

c) jak dlouho 0 %

d) pravidelně 4,8 %

Kladně odpovědělo 66,7 % záporně 33,3 %

2. Je akce tohoto typu vaší první zkušeností?

Ano 61,9 % Ne 38,1 %

3. Co vás motivovalo se této akce zúčastnit?

Zkušenost 47,6 %

Poznání, praxe 16,7 %

Doporučení známým 28,6 %

Nevyjádřilo se 7,1 %

4. Co jste očekávali od této akce?

Zkušenosti 28,6 %

Pomoc druhým 52,4 %

Nevyjádřilo se 19,0 %

5. Jak na vás působili sportovci, organizátoři, doprovod a jiní účastníci akce?

Všichni dobrovolníci měli velmi dobrou zkušenost ze všemi účastníky akce. Vyjadřovali se slovy jako pozitivně, přátelsky spontánně, nadchnutí pro věc, příjemně, zapáleně a bezprostředně.

6. U jakého sportu jste se pohybovali? V jaké funkci?

Atletika 28,6 % bocce 14,3 % gymnastika 9,5 %

fotbal 9,5 % vybíjená 9,5 % nevedlo 11,9 %

Jako :

a) volentér 66,67 %

b) pomocníka rozhodčího 33,3 %

7. Měli jste možnost vidět více sportů (celistvě a nebo jen u jednoho)?

Jeden sport 38,1 %

Více sportů 61,9 %

8. Jak celkově na vás působila atmosféra olympiády?

Dobrovolníci se vyjadřovali slovy jako pohodová, příjemná, přátelská, kladně, emočně, radostně. Chybělo jim jen větší publikum, v hledišti málo diváků, aplaus.

9. Zahlédli jste nějaké nedostatky? V jaké oblasti?

a) technické 28,6 %

b) organizační 35,7 %

c) jiné 19,0 %

Ne 16,7 %

Nedostatky byly shledány v zastřešení tribuny (ochrana proti slunci, dešti), v lepším zázemí pro sportovce čekající na disciplíny, pro odpočinek a v malé propagaci akce.

10. Jak by se z vašeho pohledu tyto nedostatky měli řešit?

Lepší koordinace 38,1 %

Zlepšení komunikace 52,4 %

Kratší nástup 42,9 %

Zlepšení propagace 85,7 %

Nevím 14,3 %

11. Zúčastnili byste se dalších ročníků speciálních olympiád?

Pokud ano, z jakého důvodu. Pokud ne, proč.

97 % dobrovolníků odpovědělo ano. Jako důvod uváděli pomoc lidem, velmi kladný pocit z akce a radost ze šťastných sportovců.

3 % uvedla ne a to z důvodu nedostatku volného času.

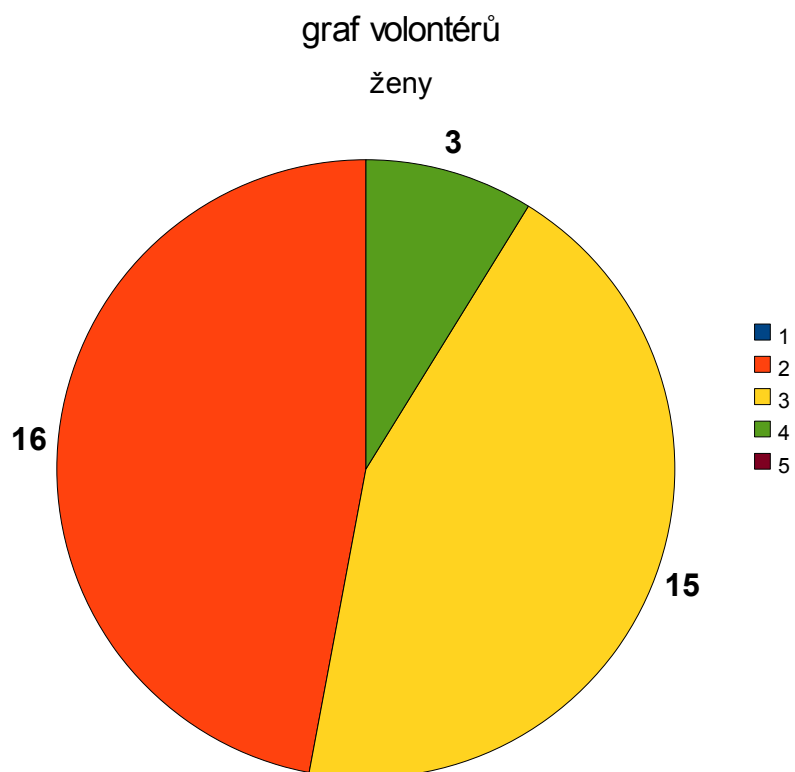
12. Byla tato akce pro vás jen jednorázová akce nebo byste chtěli pokračovat v činnosti s osobami s mentálním postižením dále?

Ano 52,4 % Nevím 47,6 %

13. Oslovil vás někdo z výboru o další spolupráci?

Z dotázaných 1 % odpovědělo kladně a 99 % záporně.

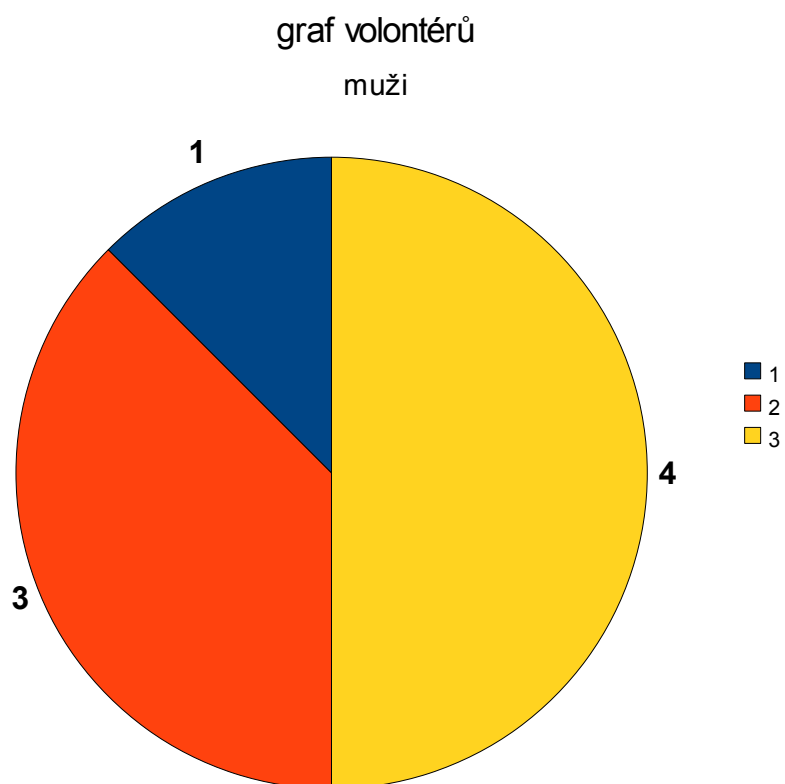
Graf č. 4: Rozdělení sportovců podle věku a pohlaví

Věkové kategorie
Do 18 let
19 - 30 let
31 - 45 let
46 - 60 let
61 a více

Celkový počet žen: 34

Graf č. 5: Rozdělení sportovců podle věku a pohlaví

Věkové kategorie
Do 18 let
19 – 30 let
31 – 45 let
46 – 60 let
Nad 61 let

Celkový počet mužů: 8

5.3 Přínos speciálních her pro aktéry

Velkým přínosem tohoto hnutí je určitě zapojení sportovců s mentálním postižením do pravidelné sportovní činnosti ve sportovních klubech a účast na sportovních soutěžích, jenž není podmíněna splněním nějakých výkonnostních limitů a nikdo není z účasti na hrách vyloučen pro nesplnění výkonu. Speciální olympiády nejsou hrami pouze pro sportovně zdatné jedince. Sportovci se rozdělují do skupin na základě přibližně stejných sportovních výsledků, pohybových dovedností, aby každý měl stejnou šanci uspět. Základním kritériem výběru pro účast na hrách je celoroční snažení a aktivita. Právě toto kritérium jim dává cíl, smysl života, jsou akceptováni. Účast a celková atmosféra na X. České letní SO v Praze, mě přesvědčila, že hesla uvedená na medailích pro sportovce mají velkou váhu pro všechny aktéry. Pro sportovce, trenéry, partnery a také i pro nás dobrovolníky. Jsou to:

Dovednost - vyjadřuje pravidelný trénink. Snaha o to , stále se zlepšovat.

Odvaha - mít odvalu vystartovat, běžet, cvičit, hrát. Padnu, vstanu.

Píle – trenéři by měli vybírat sportovce, kteří trénují pravidelně, jsou pilní.

Radost – radost z kvalifikace, radost sportovců, trenérů (já jsem ho trénoval), radost rodičů (co všechno dokázal).

Tato čtyři hesla mě doprovázela celou speciální olympiádou. Obdivovala jsem s jakou snahou, odvahou a nasazením se sportovci zapojují do soutěží, jak prožívali pocit úspěchu a malý neúspěch jim nevadil.“ Mám stužku, příště budu lepší a budu mít medaili!“ S takovými slovy jsem se setkávala.

Dalším přínos je v tom, že sportovci, kteří se už aktivně neúčastní soutěží, mohou být dále platným členem hnutí. Mohou se zapojit do činnosti jako pomocný rozhodčí a nebo jako pomocníci trenérů. Pokud nemohou z důvodu zdravotního nebo vyššího věku provozovat určitý náročnější druh sportu, vždy je tu jiný který zvládnou (bocce, přizpůsobené sporty).

Vyhodnocení odborných předpokladů:

- 1) Předpokládám, že na X. Speciální olympiádě bude více účastníků než na dosavadních ročnících.

Stanovený odborný předpoklad nebyl potvrzen: 760 účastníků (549 sportovců, 211 partnerů, volentérů a ostatních účastníků SO).

Na X. letních hrách SO bylo nejméně účastníků za existence národních SO v České republice. Počty účastníků se však těžko srovnávají, protože na všech ročnících nejsou zastoupeny všechny sporty. Přizpůsobují se podle místních podmínek, také kluby vysílají své sportovce podle finančních možností a též podle členské základny. Např. Na 7. letních hrách SO v Českých Budějovicích nebyl základní sport atletika a tudíž počet účastníků klesl minimálně o 250 sportovců.

- 2) Předpokládám, že nadpoloviční většina sportovců nebyla na Speciální olympiádě poprvé.

Stanovený odborný předpoklad byl potvrzen: 62 % z dotázaných sportovců nebyla na X. české letní SO poprvé.

- 3) Předpokládám, že se na dílčích ročnících Speciálních olympiád účast jednotlivých klubů nemění.

Stanovený odborný předpoklad nebyl potvrzen: Účast je závislá na finančních prostředcích klubů, na jejich podmínkách a zastoupení sportů na SO.

- 4) Předpokládám, že všichni sportovci jsou se svou účastí na Speciální olympiádě spokojeni.

Stanovený odborný předpoklad byl potvrzen: Dotazovaní sportovci byli se svojí účastí na SO spokojeni ze 100 %.

- 5) Předpokládám, že naprostá většina volentérů bude pozitivně ovlivněna atmosférou Speciální olympiády.

Stanovený odborný předpoklad byl potvrzen: Z dotázaných volentérů bylo pozitivně ovlivněno 100%.

6 ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Bakalářská práce byla zaměřena na možnosti integrace osob se zdravotním postižením do společnosti, hlavně s mentálním. Na prospěšnost pohybových aktivit pro jejich rozvoj v oblasti psychické i sociální. Významnou roli v procesu integrace má i hnutí Speciálních olympiád. Věnovala jsem se historii a současnosti tohoto hnutí, ve světě i v České republice. Je důležité, aby bylo i nadále podporováno, je smysluplné a velmi potřebné. Sportovci s mentálním postižením se na tyto soutěže velmi těší. Jsou pro ně nejen vyplnění volného času, ale mají velmi pozitivní vliv na zlepšování zdravotního stavu, začlenění do společnosti a účast v nich vyvolává pocit, že jsou úspěšní a mají právo být na sebe hrdí. Je velká škoda, že se České hnutí speciálních olympiád musí potýkat s problémy nejen finančními, ale i organizačními, proto také Valná hromada rozhodla o organizaci her jednou za čtyři roky. Mezi nimi budou stále pořádány různé turnaje (fotbal, přehazovaná, atletika, stolní tenis, plavání aj.), jelikož jsou po organizační stránce jednodušší a i méně finančně náročné. Z pěti odborných předpokladů nebyly potvrzeny dva. Týkaly se celkového počtu účastníků na X. České letní speciální olympiádě a zastoupení sportovních klubů na dílčích ročních Speciálních olympiád, ostatní tři odborné předpoklady byly potvrzeny.

Na základě mého šetření, bych navrhovala zvýšení osvěty, zapojení široké veřejnosti a hlavně větší medializaci ve sdělovacích prostředcích, také by stálo za úvahu vydat knižní podobu třeba o X. Českých letních hrách v Praze jako o paralympiádách. Vedlo by to nejen k získání nových sponzorů, ale i diváků. Myslím si, že mnoho lidí v České republice ani neví o existenci Speciálních olympiád. Byla jsem na tom stejně, dokud jsem nezačala studovat na pedagogické fakultě obor Výchova ke zdraví a nezískala zkušenosti v oblasti sportu osob se zdravotním postižením. Přitom ČESKÉ HNUTÍ SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD má dvacet let od svého založení v České republice. Je opravdu důležité, aby program Speciálních olympiád byl i nadále součástí života společnosti a integrace pro osoby s mentálním postižením jednodušší.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ČESKÉ Hnutí SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD, 2004

ČESKÉ Hnutí SPECIÁLNÍCH OLYMPIÁD, 2006

EICHSTAEDT, CARL B. BARRY W. LAWAY. *Physical Activity for Individuals with Mental Retardation: Infancy through Adulthood*. Champaign, IL: Human Kinetics, 1992.

CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-1369-4

KURSOVÁ, V. *Rozvoj zdraví a integrace osob s mentálním postižením pomocí cílených pohybových aktivit*. České Budějovice: 2009 ISBN 978-80-7394-198-7

MATOUŠEK, O. A KOL. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003 ISBN

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008 ISBN 978-80-7367-368-0

MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001

PIPEKOVÁ, J. A KOL. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6

RENOTIÉROVÁ, M. A LUDÍKOVÁ, L. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0646-2

SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-246-1039-6

SLOWIK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha: Portál, 2010
ISBN 978-80-7367-691-9

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3

STANOVY ČHSO, 2003

ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. Praha: Portál 2006. ISBN 80-7367-060-7

VÁLKOVÁ, H. *Speciální olympiády*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého 1998 ISBN 80-7067-844-5

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7178-214-9

VITOUŠ, P. *Malá encyklopedie sportu*. Praha: Mladá fronta, 1980, Y 1316

VOTAVA, J. A KOL. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením*. Praha: UK, Nakladatelství Karolinum, 2003 ISBN 80-246-0708-5

Internetové zdroje:

ČESKÝ SVAZ VNITŘNĚ POSTIŽENÝCH SPORTOVců. *Počátky sportovního svazu vnitřně postižených* [on-line], 2008 [citováno 2010-12-5]. Dostupné z:

http://www.uzps.cz/svazy/csvps/kdo_jsme/>

ČESKÝ SVAZ MENTÁLNĚ POSTIŽENÝCH SPORTOVců. *Stanovy ČSMPS* [on-line], 2008 [citováno 2011-02-12]. Dostupné

http://www.uzps.cz/svazy/csmmps/hlavni_stranka/>

ASTIC HANDICAP. *Stanovy ČFSH ze dne 19.11.2009* [on-line], 2007 [citováno 2010-12-6]. Dostupné z:

http://www.spastic.cz/data/_docs/stanovy/STANOVY_SH_zm_091111.pdf>

ČESKÁ ASOCIACE TĚLESNĚ HANDICAPOVANÝCH SPORTOVců. *Stanovy ČATHS* [on-line], 2007 [citováno 2011-01-6]. Dostupné z:

<http://www.caths.cz/download/Stanovy.pdf>>

ČESKÝ SVAZ ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH SPORTOVců. *O ČSZPS* [on-line], 2007 [citováno 2011-01-6]. Dostupné z:

http://www.sport-nevidomych.cz/index.php?page=o_cszps>

ČESKÝ SVAZ NESLYŠÍCÍCH SPORTOVců. *Stanovy ČSNS* [on-line], 2002 [citováno 2011-01-6]. Dostupné z: <http://www.handicapsports.cz/index_neslys.htm>

ČHSO. *Historie speciálních olympiád.* [on-line], [citováno 2010-12-3]. Dostupné z : <http://www.specialolympics.cz>

INAS-FID. *Onás, historie.* [on-line], [citováno 2010-12-3]. Dostupné : www.inas.org/about-us/what-we-do/history-of-inas/

OFICIÁLNÍ STRÁNKY PARALYMPIJSKÉHO VÝBORU. *Historie, o nás.* [on-line], [citováno 2011-2-12]. Dostupné z : <http://www.paralympic.cz/cs/history/Default.aspx>

PAVLIŠTOVÁ, H. *X. Letní Speciální Olympiáda: Speciální olympiáda slaví 20 let.* Rozhovor, 30.6.2010, [on-line], [citováno 2011-03-21]. Dostupné z : <http://www.cianews.cz/rozhovory/specialni-olympiada-slavi-20-let/>

STAROVÁ, M. *Speciální olympiády.* [on-line] , [citováno 2010- 12-3]. Dostupné z : <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=568>

TILINGER, *Inas-fid.* [on-line] , [citováno 2010- 12-3]. Dostupné z : www.csmps.cz

VÁLKOVÁ, H. *Speciální olympiáda Idaho.* [on-line], [citováno 2011-03-21]. Dostupné z : <http://specialolympics.cz/akce/boise>

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 : Fotografie z X. letních her Speciálních olympiád č. 1 - 23 (vlastní zdroj)

Příloha č. 2 : Dotazník S (sportovci)

Příloha č. 3 : Dotazník V (volontéři)

Příloha č. 4 : Ukázky ocenění sportovců s mentálním postižením, průkaz volentéra

Příloha č. 1

foto č. 1 Sportovní areál Juliska (vlastní zdroj)

foto č. 2 Sportovní kluby před zahájením SO (vlastní zdroj)

foto č. 3 Volonteři se sportovními kluby před tribunou (vlastní zdroj)

foto č. 4 Olympijský oheň (vlastní zdroj)

foto č. 5 První dáma paní Livie Klausová (vlastní zdroj)

foto č. 6 Paní Livie Klausová diskutuje s volontéry (vlastní zdroj)

foto č. 7 Volontéři a paní Livie Klausová (vlastní zdroj)

foto č. 8 Paní Jarmila Kratochvílová s volentéry (vlastní zdroj)

foto č. 9 Rozhovor (vlastní zdroj)

foto č. 10 (vlastní zdroj)

Kulturní program :
foto č. 10, 11, 12,13

foto č. 11 Populární zpěvačka Lucie Bílá (vlastní zdroj)

foto č. 12 (vlastní zdroj)

foto č. 13 Houslový virtuos Pavel Šporcl(vlastní zdroj)

foto č. 14 Nadšení sportovců před soutěží (vlastní zdroj)

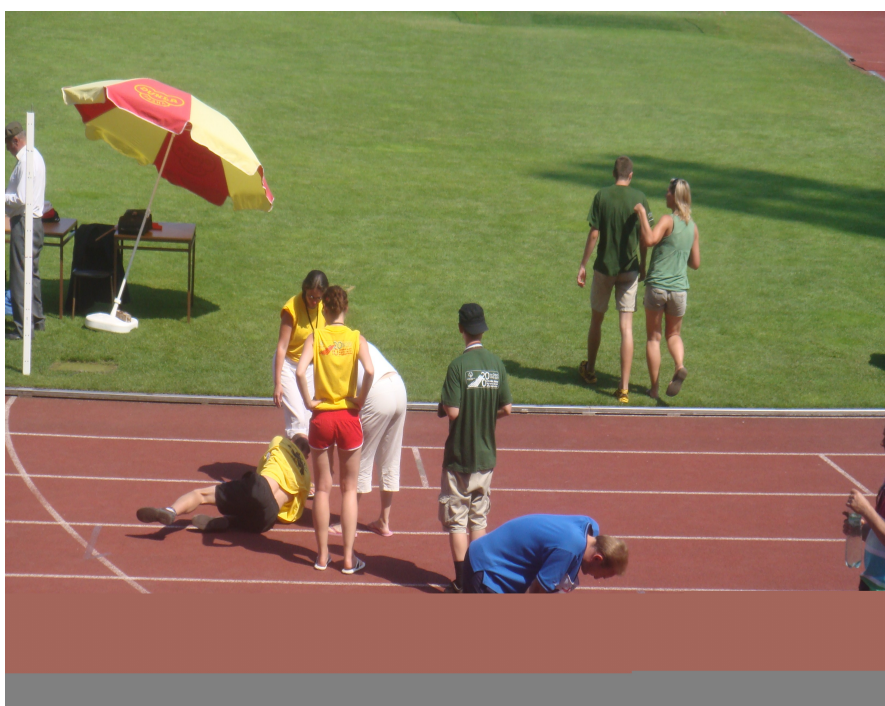

foto č. 15 Sportovci bojují ze všech svých sil (vlastní zdroj)

foto č. 16 Fotbalové týmy (vlastní zdroj)

foto č. 17, 18 Bocce (vlastní zdroj)

foto č. 19 Moderní gymnastika (vlastní zdroj)

foto č. 20 Štafety (vlastní zdroj)

Ocenění sportovců

foto č. 22 (vlastní zdroj)

foto č. 21 (vlastní zdroj)

foto č. 23 (vlastní zdroj)

Příloha č. 2

Dotazník S

Vážení sportovci,

prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit k bakalářské práci na téma „Historie speciálních olympiád“.

Děkuji.

Marie Tetourová

Jihočeská univerzita České Budějovice

Pedagogická fakulta, Výchova ke zdraví

1. Za jaký klub jste se zúčastnili letošní olympiády, kolik je vám let ?
2. Jste svojí účastí na SO spokojeni?
3. Kolika ročníků jste se už účastnili a v jaké disciplíně ?
4. Byli jste už na olympiádě v zahraničí nebo se účastníte jen v ČR, proč?
5. Jaké máte zázemí:
 - a) materiálního
 - b) finančního
 - c) lidskou (pomocníků)
6. Myslíte si, že zájem o olympiádu stoupá nebo klesá (u jakého druhu sportu je větší účast) ?
7. Co vám ve vašem životě dělá největší radost ?

Příloha č. 3

Dotazník V

Vážení účastníci,

prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit k bakalářské práci na téma „Historie speciálních olympiád“.

Děkuji.

Marie Tetourová

Jihočeská univerzita České Budějovice

Pedagogická fakulta, Výchova ke zdraví

1. Pracovali jste někdy s osobami se zdravotním postižením:
 - a) teoreticky
 - b) prakticky
 - c) jak dlouho
 - d) pravidelně
2. Je akce tohoto typu vaší první zkušeností?
3. Co vás motivovalo se této akce zúčastnit?
4. Co jste očekávali od této akce?
5. Jak na vás působili účastníci, organizátoři, doprovod a jiní účastníci akce?
6. U jakého sportu jste se pohybovali, v jaké roli (volotnéra, pomocníka rozhodčího,)?
7. Měli jste možnost vidět více sportů (celistvě a nebo jen u jednoho)?
8. Jak celkově na vás působila atmosféra olympiády?
9. Zhlédli jste nějaké nedostatky:
 - a) technické
 - b) organizační
 - c) jiné
10. Jak by se z vašeho pohledu tyto nedostatky měli řešit?
11. Zúčastnili byste se dalších ročníků speciálních olympiád?
Pokud ano, z jakého důvodu. Pokud ne, proč?
12. Byla tato akce pro vás jen jednorázová akce nebo byste chtěli pokračovat v činnosti s osobami s mentálním postižením dále?
13. Oslovil vás někdo z výboru o další spolupráci?

